

Presidència de la Generalitat

LLEI 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per la convivència de la Comunitat Valenciana. [2017/10176]

Sia notori i manifest a tots els ciutadans i totes les ciutadanes que Les Corts han aprovat i jo, d'acord amb el que estableixen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, en nom del rei, promulgue la Llei següent:

PREÀMBUL

I

La identitat d'una comunitat es forja, al mateix temps, en la seua solidaritat amb els més desfavorits i amb les víctimes i en la capacitat de reflexionar sobre la memòria col·lectiva i la històrica com a poble. La tragèdia de la guerra civil espanyola i la posterior dictadura són fets de la nostra història i memòria que ens interpel·len sobre el que som, els qui som i el que volem ser com a comunitat social i política. Cal mirar cap avant, però sabent d'on procedim, conèixer bé el nostre passat i tenir aquesta lectura col·lectiva de la nostra història que permeta afrontar els reptes del present. Mantenir en la memòria les víctimes, reconèixer la seua dignitat, és el millor fre per a detenir el temor i la por que els fets que van convulsar la nostra història tornen a succeir en el futur.

On resulte impossible i pràcticament irrealitzable la persecució jurídica i la determinació de la responsabilitat política, ha d'obrir-se el camí col·lectiu de la societat en el seu conjunt. La responsabilitat i el dret a la reparació pel dany patit no es poden aconseguir sense emprendre també un esforç de reflexió, d'autointerpretació èticopolítica de la societat en què va ser possible i consentida aquesta violència. Cal recordar i mantenir, però, la memòria no sols com un merescut tribut, sinó com l'única arma efectiva que ens proporciona la democràcia i l'estat de dret enfront del mal irracional i incomprensible.

La Constitució espanyola de 1978, que va traduir jurídicament la voluntat de retrobament de la ciutadania espanyola, articulant un estat social i democràtic de dret amb clara vocació integradora, estableix que els drets i les llibertats reconeguts en el capítol segon del títol I, Dels drets i deures fonamentals, vinculen tots els poders públics i que les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració universal de drets humans i els tractats i acords internacionals sobre les mateixes matèries ratificats per Espanya.

Així mateix, la mateixa Constitució arreplega en l'article 10 de l'esmentat títol I que «la dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social».

Amb esperit de reconciliació, integració, concòrdia i respecte al pluralisme es va aprovar la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura, que va implicar un canvi substancial en integrar mesures, reconèixer drets i establir «les bases perquè els poders públics duguen a terme polítiques públiques dirigides al coneixement de la nostra història i al foment de la memòria democràtica».

Des de llavors, algunes comunitats autònomes han adoptat normes que garanteixen i estableixen mesures que fan eficaç el que s'ha previst en aquesta llei. En concret, la Llei de Catalunya 13/2007, de 31 d'octubre, del memorial democràtic; la Llei de Catalunya 10/2009, de 30 de juny, sobre la localització i la identificació de les persones desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes; la Llei foral de Navarra 33/2013, de 26 de novembre, de reconeixement i reparació moral de les ciutadanes i els ciutadans navarresos assassinats i víctimes de la repressió arran del colp militar de 1936; la Llei del País Basc 4/2014, de 27 de novembre, de creació de

Presidencia de la Generalitat

LEY 14/2017, de 10 de noviembre, de la Generalitat, de memoria democrática y para la convivencia de la Comunidad Valenciana. [2017/10176]

Sea notorio y manifiesto a todos los ciudadanos y todas las ciudadanas que Les Corts han aprobado y yo, de acuerdo con lo establecido por la Constitución y el Estatuto de Autonomía, en nombre del rey, promulgo la siguiente Ley:

PREÁMBULO

I

La identidad de una comunidad se forja, al mismo tiempo, en su solidaridad con los más desfavorecidos y con las víctimas y en la capacidad de reflexionar sobre la memoria colectiva y la histórica como pueblo. La tragedia de la guerra civil española y la posterior dictadura son hechos de nuestra historia y memoria que nos interpelan sobre lo que somos, quiénes somos y quiénes queremos ser como comunidad social y política. Es preciso mirar hacia delante pero sabiendo de dónde procedemos, conocer bien nuestro pasado y tener esa lectura colectiva de nuestra historia que permita afrontar los retos del presente. Mantener en la memoria a las víctimas, reconocer su dignidad, es el mejor freno para detener el temor y el miedo a que los hechos que convulsionaron nuestra historia vuelvan a suceder en el futuro.

Donde resulte imposible y pràcticament irrealitzable la persecució jurídica i la determinació de la responsabilitat política, debe abrirse el camino colectivo de la sociedad en su conjunto. La responsabilidad y el derecho a la reparación por el daño sufrido no se pueden alcanzar sin emprender también un esfuerzo de reflexión, de autointerpretación ético-política de la sociedad en la que fue posible y consentida esa violencia. Pero hay que recordar y mantener la memoria no solo como un merecido tributo, sino como la única arma efectiva que nos proporciona la democracia y el estado de derecho frente al mal irracional e incomprensible.

La Constitución española de 1978, que tradujo jurídicamente la voluntad de reencuentro de la ciudadanía española, articulando un estado social y democrático de derecho con clara vocación integradora, establece que los derechos y libertades reconocidos en el capítulo segundo del título I, De los derechos y deberes fundamentales, vinculan a todos los poderes públicos y que las normas relativas a los derechos fundamentales y a las libertades que la Constitución reconoce se interpretarán de conformidad con la Declaración universal de derechos humanos y los tratados y acuerdos internacionales sobre las mismas materias ratificados por España.

Asimismo, la propia Constitución recoge en su artículo 10 del citado título I que «la dignidad de la persona, los derechos inviolables que le son inherentes, el libre desarrollo de su personalidad, el respeto a la ley y a los derechos de los demás son fundamento del orden político y de la paz social».

Con espíritu de reconciliación, integración, concordia y respeto al pluralismo se aprobó la Ley 52/2007, de 26 de diciembre, por la que se reconocen y amplían derechos y se establecen medidas en favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura, que implicó un cambio sustancial al integrar medidas, reconocer derechos y sentar «las bases para que los poderes públicos lleven a cabo políticas públicas dirigidas al conocimiento de nuestra historia y al fomento de la memoria democrática».

Desde entonces, algunas comunidades autónomas han adoptado normas que garantizan y establecen medidas que hacen eficaz lo previsto en esa ley. En concreto, la Ley de Cataluña 13/2007, de 31 de octubre, del memorial democrático; la Ley de Cataluña 10/2009, de 30 de junio, sobre la localización e identificación de las personas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura franquista, y la dignificación de las fosas comunes; la Ley foral de Navarra 33/2013, de 26 de noviembre, de reconocimiento y reparación moral de las ciudadanas y ciudadanos navarros asesinados y víctimas de la represión a raíz del golpe militar de 1936; la Ley del País Vasco 4/2014, de 27 de noviembre, de creación de

l'Institut de la Memòria, la Convivència i els Drets Humans; la Llei de les Illes Balears 10/2016, de 13 de juny, per a la recuperació de persones desaparegudes durant la guerra civil i el franquisme; i la Llei 2/2017, de 28 de març, de memòria històrica i democràtica d'Andalusia. En altres comunitats autònomes es troben en tràmit. Totes serveixen d'inspiració i model.

D'una banda, es pretén complir les obligacions que té la Generalitat Valenciana amb les víctimes de la guerra civil i el franquisme, i també amb els seus familiars. De l'altra, s'aspira a aprofundir en els principis i els valors democràtics.

Un dels objectius essencials de l'estructura política de la Comunitat Valenciana, establert en l'article 1.3 de l'Estatut d'autonomia, és el reforç de la democràcia. En aquest sentit, l'article vuitè preveu, d'una banda, que «els valencians i les valencianes, en la seua condició de ciutadans espanyols i europeus, són titulars dels drets, els deures i les llibertats reconeguts en la Constitució espanyola i en l'ordenament de la Unió Europea i en els instruments internacionals de protecció dels drets humans, individuals i col·lectius, en particular, en la Declaració universal de drets humans; en els pactes internacionals de drets civils i polítics i de drets econòmics, socials i culturals; en la Convenció europea de drets de l'home i llibertats fonamentals, i en la Carta social europea», i d'altra banda, que «els poders públics valencians estan vinculats per aquests drets i llibertats i vetllaran per la seua protecció i respecte, així com pel compliment dels deures». Així mateix, el referit Estatut d'autonomia, en l'article 12, estableix l'obligació de la Generalitat de vetllar per la protecció i la defensa dels valors i els interessos del poble valencià.

D'altra banda, l'Estatut d'autonomia atribueix a la Generalitat en l'article 49.1.4.^a i 5.ª la competència exclusiva en matèria de cultura i patrimoni cultural i, en l'article 49.1.36.^a, la competència exclusiva en administració de justícia, sense perjudici del que disposa la legislació de desplegament de l'article 149.1.5.^a de la Constitució. Ha assumit competències en matèria de justícia per mitjà del Reial decret 293/1995, de 24 de febrer, sobre traspàs de funcions de l'administració de l'Estat a la Comunitat Valenciana en matèria de provisió de mitjans materials i econòmics per al funcionament de l'administració de justícia, i per mitjà del Reial decret 1.950/1996, de 23 d'agost, sobre traspàs de funcions i serveis de l'administració de l'Estat en matèria de mitjans personals al servei de l'administració de justícia.

Igualment, atribueix competències a la Generalitat en matèria de procediment administratiu, derivat de les particularitats del dret substantiu valencià o de les especialitats de l'organització de la Generalitat (article 49.1.3.^a), en matèria d'ensenyament (article 53), en matèria d'ordenació del territori i urbanisme (article 49.1.9.^a) i en matèria d'expropiació forçosa (article 50.2).

Aquesta és una llei que pretén complir amb la Declaració universal de drets humans i amb el que estableix el dret internacional: veritat, justícia, reparació i memòria com a garantia de no-repetició.

L'Organització de Nacions Unides en la Resolució 2.004/72, de la Comissió de Drets Humans, Conjunt de principis actualitzat per a la protecció i la promoció dels drets humans per mitjà de la lluita contra la impunitat (E/CN.4/2005/102/Add.1), assenyala, dins de les obligacions dels estats, l'adopció de mesures eficaces per a lluitar contra la impunitat, la garantia del dret inalienable a la veritat, el deure de recordar i el dret a saber. El principi tercer sobre el deure de recordar proclama: «El coneixement per un poble de la història de la seua opressió forma part del seu patrimoni i, per això, s'ha de conservar adoptant mesures adequades per a aconseguir el deure de recordar que incumbeix a l'Estat, per a preservar els arxius i altres proves relatives a violacions dels drets humans i el dret humanitari i per a facilitar el coneixement de tals violacions. Aquestes mesures han d'estar encaminades a preservar de l'oblit la memòria col·lectiva i, en particular, a evitar que sorgisquen tesis revisionistes i negacionistes».

No hi ha reconciliació justa i duradora si no se satisfà efectivament la necessitat de justícia a través del dret a la justícia i el dret a obtenir reparació. En aquest sentit, la Resolució de Nacions Unides 47/133 (adoptada en l'Assemblea General del 18 de desembre de 1992) va aprovar la Declaració sobre la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades i va assenyalar que les desaparicions forçades afecten els valors més profunds de tota societat respectuosa de la pri-

del Instituto de la Memoria, la Convivencia y los Derechos Humanos; la Ley de las Illes Balears 10/2016, de 13 de junio, para la recuperación de personas desaparecidas durante la guerra civil y el franquismo; y la Ley 2/2017, de 28 de marzo, de memoria histórica y democrática de Andalucía. En otras comunidades autónomas se encuentran en trámite. Todas sirven de inspiración y modelo.

Por una parte, se pretende cumplir con las obligaciones que tiene la Generalitat Valenciana con las víctimas de la guerra civil y el franquismo, y también con sus familiares. Por otra, se aspira a profundizar en los principios y valores democráticos.

Uno de los objetivos esenciales de la estructura política de la Comunitat Valenciana, establecido en el artículo 1.3 del Estatuto de autonomía, es el refuerzo de la democracia. En este sentido, su artículo octavo prevé, por un lado, que «los valencianos y valencianas, en su condición de ciudadanos españoles y europeos, son titulares de los derechos, deberes y libertades reconocidos en la Constitución española y en el ordenamiento de la Unión Europea y en los instrumentos internacionales de protección de los derechos humanos, individuales y colectivos, en particular, en la Declaración universal de derechos humanos; en los pactos internacionales de derechos civiles y políticos y de derechos económicos, sociales y culturales; en la Convención europea de derechos del hombre y libertades fundamentales, y en la Carta social europea», y por otro lado, que «los poderes públicos valencianos están vinculados por estos derechos y libertades y velarán por su protección y respeto, así como por el cumplimiento de los deberes». Asimismo, el referido Estatuto de autonomía en su artículo 12 establece la obligación de la Generalitat de velar por la protección y defensa de los valores e intereses del pueblo valenciano.

Por otra parte, el Estatuto de autonomía atribuye a la Generalitat en el artículo 49.1.4.^a y 5.ª la competencia exclusiva en materia de cultura y patrimonio cultural y, en el artículo 49.1.36.^a, la competencia exclusiva en administración de justicia, sin perjuicio de lo dispuesto en la legislación de desarrollo del artículo 149.1.5.^a de la Constitución. Habiendo asumido competencias en materia de justicia mediante Real decreto 293/1995, de 24 de febrero, sobre traspaso de funciones de la administración del Estado a la Comunitat Valenciana en materia de provisión de medios materiales y económicos para el funcionamiento de la administración de justicia, y mediante el Real decreto 1.950/1996, de 23 de agosto, sobre traspaso de funciones y servicios de la administración del Estado en materia de medios personales al servicio de la administración de justicia.

Igualmente, le atribuye competencias a la Generalitat en materia de procedimiento administrativo derivado de las particularidades del derecho sustantivo valenciano o de las especialidades de la organización de la Generalitat (artículo 49.1.3.^a), en materia de enseñanza (artículo 53), en materia de ordenación del territorio y urbanismo (artículo 49.1.9.^a) y en materia de expropiación forzosa (artículo 50.2).

Esta es una ley que pretende cumplir con la Declaración universal de derechos humanos y con lo establecido en el derecho internacional: verdad, justicia, reparación y memoria como garantía de no repetición.

La Organización de Naciones Unidas en la Resolución 2.004/72 de la Comisión de Derechos Humanos, Conjunto de principios actualizado para la protección y promoción de los derechos humanos mediante la lucha contra la impunidad (E/CN.4/2005/102/Add.1), señala, dentro de las obligaciones de los estados, la adopción de medidas eficaces para luchar contra la impunidad, la garantía del derecho inalienable a la verdad, el deber de recordar y el derecho al saber. El principio 3.º sobre el deber de recordar proclama: «El conocimiento por un pueblo de la historia de su opresión forma parte de su patrimonio y, por ello, se debe conservar adoptando medidas adecuadas en aras del deber de recordar que incumbe al Estado para preservar los archivos y otras pruebas relativas a violaciones de los derechos humanos y el derecho humanitario y para facilitar el conocimiento de tales violaciones. Esas medidas deben estar encaminadas a preservar del olvido la memoria colectiva y, en particular, a evitar que surjan tesis revisionistas y negacionistas».

No existe reconciliación justa y duradera si no se satisface efectivamente la necesidad de justicia a través del derecho a la justicia y el derecho a obtener reparación. En este sentido, la Resolución de Naciones Unidas 47/133 (adoptada en la Asamblea General celebrada el 18 de diciembre de 1992) aprobó la Declaración sobre la protección de todas las personas contra las desapariciones forzadas, señalando que las desapariciones forzadas afectan a los valores más profundos de toda sociedad

macia del dret, dels drets humans i de les llibertats fonamentals, i que la seua pràctica sistemàtica representa un crim de lesa humanitat. Aquesta resolució no sols implica la prevenció i l'eliminació de les desaparicions forçades, sinó que s'estén, alhora, a les investigacions oportunes només es tinga coneixement de persones desaparegudes, sense que el temps transcorregut des que es va produir la desaparició hi supose cap obstacle. A més, cal esmentar la Convenció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants que, com un dels tractats internacionals més rellevants en matèria de drets humans contra la tortura, ja va establir l'any 1984 la prohibició total als estats de l'ús de tortures, sense admetre cap excusa ni situació extraordinària.

En la Resolució de l'Assemblea General A/RES/60/147, del 24 d'octubre de 2005, Principis i directrius bàsics sobre el dret de les víctimes de violacions de les normes internacionals de drets humans i del dret internacional humanitari a interposar recursos i obtenir reparacions (E/CN.4/2005/59), es reconeix un accés equitatiu i efectiu a la justícia, la reparació adequada, efectiva i ràpida del dany patit; i l'accés a informació pertinent sobre les violacions i els mecanismes de reparació.

Al novembre de 2013, el Comitè de les Nacions Unides sobre la Desaparició Forçada va emetre un informe que expressava preocupació pel desamparament de les víctimes del franquisme i instava l'Estat espanyol a complir amb l'obligació de buscar els desapareguts durant la guerra civil i la dictadura franquista. En el mateix informe va recomanar a les diferents administracions públiques espanyoles que assignaren «els recursos de personal, tècnics i financers suficients».

Al febrer de 2014, Nacions Unides va tornar a lamentar la falta de col·laboració de les institucions de l'Estat a l'hora de recuperar la memòria democràtica a Espanya. A l'agost de 2015, el Comitè de Drets Humans de Nacions Unides, en les seues observacions finals relatives al sisè informe periòdic presentat per Espanya sobre el compliment del Pacte internacional de drets civils i polítics, expressa i reitera la seua preocupació per les dificultats «d'investigació de les violacions dels drets humans del passat, en particular, els delictes de tortura, desaparicions forçades i execucions sumàries». De la mateixa manera, «està preocupat per les llacunes i les deficiències en la regulació dels procediments de recerca, exhumació i identificació de persones desaparegudes, en particular, pel fet que la localització i la identificació de persones desaparegudes es deixen a càrrec de la iniciativa dels familiars i per les desigualtats que en resulten per a les víctimes depenent de la regió de què es tracte».

Recuperar la nostra memòria democràtica és la forma més ferma de consolidar el nostre futur de convivència, concòrdia i pau. La preservació de la memòria democràtica és expressió de la llibertat i la reivindicació de la lluita de la ciutadania en la conquesta de les llibertats és una manifestació de cultura democràtica.

Les prescripcions normatives contingudes en aquesta llei s'apliquen distingint dos períodes temporals en funció dels fins perseguits. Un període referit a les mesures a adoptar pel que fa a les víctimes previstes en aquesta llei que, seguint el criteri de l'esmentada Llei estatal 52/2007, de 26 de desembre, comprèn el període des del colp d'estat i la posterior guerra civil i dictadura franquista fins al moment de l'entrada en vigor de la Constitució espanyola de 1978. I un altre període més extens referit a la recuperació i la preservació dels valors de la denominada memòria democràtica valenciana, que comprèn des de la proclamació de Segona República Espanyola el 14 d'abril de 1931 fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana el 10 de juliol de 1982.

La memòria del passat i la pedagogia social de cara al futur són factors d'identitat política i d'orgull per al poble valencià que denominem memòria democràtica valenciana. Així doncs, és imprescindible recordar i honrar els qui es van esforçar per aconseguir l'autonomia política del poble valencià després de la proclamació de la Segona República Espanyola, els qui van patir les conseqüències del conflicte civil, els qui van lluitar contra la dictadura en defensa de les llibertats i els drets fonamentals de què avui gaudim i els qui van lluitar per aconseguir la nostra autonomia política fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de 1982. Per tant, l'objecte d'aquesta llei és establir el règim jurídic de les iniciatives, les actuacions i els òrgans dedicats a la recuperació de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

respetuosa de la primacia del derecho, de los derechos humanos y de las libertades fundamentales, y que su práctica sistemática representa un crimen de lesa humanidad. Esta resolución no solo implica la prevención y eliminación de las desapariciones forzadas, sino que se extiende, asimismo, a las investigaciones oportunas en cuanto se tenga conocimiento de personas desaparecidas sin que el tiempo transcurrido desde que se produjo la desaparición suponga obstáculo alguno. Además, hay que mencionar la Convención contra la tortura y otros tratos o penas crueles, inhumanas o degradantes que, como uno de los tratados internacionales más relevantes en materia de derechos humanos contra la tortura, ya estableció en el año 1984 la prohibición total a los estados del uso de torturas, sin admitir ninguna excusa ni situación extraordinaria.

En la Resolución de la Asamblea General A/RES/60/147, del 24 de octubre de 2005, Principios y directrices básicos sobre el derecho de las víctimas de violaciones de las normas internacionales de derechos humanos y del derecho internacional humanitario a interponer recursos y obtener reparaciones (E/CN.4/2005/59) se reconoce un acceso equitativo y efectivo a la justicia, la reparación adecuada, efectiva y rápida del daño sufrido; y el acceso a información pertinente sobre las violaciones y los mecanismos de reparación.

En noviembre de 2013, el Comité de las Naciones Unidas sobre la Desaparición Forzada emitió un informe que expresaba preocupación por el desamparo de las víctimas del franquismo e instaba al Estado español a cumplir con la obligación de buscar a los desaparecidos durante la guerra civil y la dictadura franquista. En el mismo informe recomendó a las diferentes administraciones públicas españolas que asignaran «los recursos de personal, técnicos y financieros suficientes».

En febrero de 2014, Naciones Unidas volvió a lamentar la falta de colaboración de las instituciones del Estado a la hora de recuperar la memoria democrática en España. En agosto de 2015, el Comité de Derechos Humanos de Naciones Unidas, en sus observaciones finales relativas al sexto informe periódico presentado por España sobre el cumplimiento del Pacto internacional de derechos civiles y políticos, expresa y reitera su preocupación por las dificultades de «investigación de las violaciones de los derechos humanos del pasado, en particular, los delitos de tortura, desapariciones forzadas y ejecuciones sumarias». De igual manera, «está preocupado por las lagunas y deficiencias en la regulación de los procedimientos de búsqueda, exhumación e identificación de personas desaparecidas, en particular, por el hecho de que la localización e identificación de personas desaparecidas se dejan a cargo de la iniciativa de los familiares y por las desigualdades que de ello resulta para las víctimas dependiendo de la región de que se trate».

Recuperar nuestra memoria democrática es la forma más firme de asentar nuestro futuro de convivencia, concordia y paz. La preservación de la memoria democrática es expresión de la libertad y la reivindicación de la lucha de la ciudadanía en la conquista de las libertades es una manifestación de cultura democrática.

Las prescripciones normativas contenidas en esta ley se aplican distinguiendo dos periodos temporales en función de los fines perseguidos por la misma. Un periodo referido a las medidas a adoptar respecto de las víctimas contempladas en esta ley que, siguiendo el criterio de la citada Ley estatal 52/2007, de 26 de diciembre, comprende el periodo desde el golpe de estado y la posterior guerra civil y dictadura franquista hasta el momento de la entrada en vigor de la Constitución española de 1978. Y otro periodo más extenso referido a la recuperación y preservación de los valores de la denominada memoria democrática valenciana, que abarca desde la proclamación de Segunda República Española el 14 de abril de 1931 hasta la entrada en vigor del Estatuto de autonomía de la Comunitat Valenciana el 10 de julio de 1982.

La memoria del pasado y la pedagogia social cara al futuro son factores de identidad política y de orgullo para el pueblo valenciano que denominamos memoria democrática valenciana. Así pues, es imprescindible recordar y honrar a quienes se esforzaron por conseguir la autonomía política del pueblo valenciano tras la proclamación de la Segunda República Española, a quienes sufrieron las consecuencias del conflicto civil, a quienes lucharon contra la dictadura en defensa de las libertades y derechos fundamentales de los que hoy disfrutamos y a quienes lucharon por alcanzar nuestra autonomía política hasta la entrada en vigor del Estatuto de autonomía de 1982. Por lo tanto, el objeto de esta ley es establecer el régimen jurídico de las iniciativas, actuaciones y órganos dedicados a la recuperación de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

Cal recordar el fet que València va ser, entre novembre de 1936 i octubre de 1937, capital d'Espanya, després que el Consell de Ministres prenguera la decisió de traslladar-hi oficialment la capitalitat davant la proximitat de les tropes franquistes a Madrid.

El colp d'estat militar del 18 de juliol de 1936 contra el govern legítim de la Segona República va donar pas a una llarga i cruenta guerra civil que en ambdues rereguardes es va traduir en un esclat de violència que va costar la vida a milers de persones. Una vegada finalitzada la guerra, la repressió institucionalitzada pels vencedors va continuar durant una prolongada dictadura.

La grandesa de la democràcia és que, a diferència dels règims totalitaris, és capaç de reconèixer la dignitat de totes les víctimes enfront de la intolerància, més enllà de les opcions personals, ideològiques o de consciència de cadascú. En aquest sentit, escau un reconeixement a totes les víctimes de la violència política.

Pertoca, doncs, impulsar una decidida política pública en aquest sentit i, en conseqüència, una condemna explícita del règim franquista. El sistema democràtic ha de reconèixer la memòria i la dignitat de totes les víctimes del franquisme i també les de la violència política incontrolada a la rereguarda republicana, especialment les que es van produir en els primers mesos de la guerra i amb independència de les seues opcions ideològiques i de la zona en què, de grat o per la força, les va situar el conflicte bèl·lic. Resulta necessària una rehabilitació plena de totes les persones, les organitzacions i les institucions represaliades durant la guerra civil i el franquisme perquè les persones supervivents, els seus familiars, les seues amistats i les generacions futures se senten reconegudes d'una manera justa. Per això, el període en què resulta necessari el reconeixement i la reparació a les persones víctimes de les violacions de drets humans és aquell que comprèn des de la guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució espanyola de 1978.

En l'àmbit de la Comunitat Valenciana, entre les obligacions de les administracions públiques es troba la de facilitar la recerca dels desapareguts de la guerra civil i de la dictadura i que fins ara només havia sigut escomesa per familiars i associacions. A més, les dificultats que comporta el procés d'intervenció en fosses comunes on es troben restes humanes soterrades de forma clandestina i amb signes de mort violenta exigeixen la participació protocol·litzada de professionals que garantisquen plenament la localització, exhumació i identificació de les persones mortes.

Aquesta tasca de recuperació de la memòria de les víctimes de la guerra civil i de les persones, les organitzacions i les institucions que van fer front a la repressió política, social, cultural i nacional ha de ser entesa com la commemoració de la lluita per les llibertats, però també com una oportunitat per a investigar la història col·lectiva i, finalment, com una via per a difondre a les generacions presents i futures el respecte pels drets humans i el coneixement dels fonaments del sistema de llibertats de què gaudeix la societat.

El dret a la memòria correspon al conjunt de la societat, perquè la ciutadania és depositària i hereva natural de la història, del record i de la memòria.

La defensa i la promoció dels drets humans i els valors que en van inspirar la declaració universal constituïran un dels més valuosos instruments per a aconseguir la garantia que les experiències viscudes no tornen a repetir-se.

Aquesta llei apel·la al reconeixement i a la restitució per a tots els valencians i les valencianes que van patir la il·legitimitat dels consells de guerra, dels tribunals de responsabilitat polítiques, del Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme i el Tribunal d'Ordre Públic (TOP). Les violacions dels drets humans esdevingudes al territori de la Comunitat Valenciana, des del colp militar contra la Segona República Espanyola fins a l'entrada en vigor de la Constitució espanyola de 1978, són la base justificativa de la llei, com també el reconeixement de la injustícia de les condemnes, de les sancions i de qualsevol altra forma de violència personal produïdes per raons polítiques, ideològiques, de gènere, d'orientació sexual o de creença religiosa.

L'estat sorgit com a conseqüència de la guerra civil és un règim il·legal i com a tal va ser condemnat per l'ONU el 1946 en resolucions com la 39 (I) de l'Assemblea General de les Nacions Unides, de 12 de desembre de 1946, que declara que «en origen, naturalesa, estructura i conducta general, el règim de Franco és un règim de caràcter feixista,

Hay que recordar que València fue, entre noviembre de 1936 y octubre de 1937, capital de España, después de que el Consejo de Ministros tomara la decisión de trasladar oficialmente la capitalidad ante el acercamiento de las tropas franquistas a Madrid.

El golpe de estado militar del 18 de julio de 1936 contra el gobierno legítimo de la Segunda República dio paso a una larga y cruenta guerra civil que en ambas retaguardias se tradujo en un estallido de violencia que costó la vida a miles de personas. Una vez finalizada la guerra, la represión institucionalizada por los vencedores continuó durante una prolongada dictadura.

La grandeza de la democracia es que, a diferencia de los regímenes totalitarios, es capaz de reconocer la dignidad de todas las víctimas frente a la intolerancia, más allá de las opciones personales, ideológicas o de conciencia de cada uno. En este sentido cabe un reconocimiento a todas las víctimas de la violencia política.

Procede, por tanto, impulsar una decidida política pública en este sentido y, en consecuencia, una condena explícita del régimen franquista. El sistema democrático ha de reconocer la memoria y la dignidad de todas las víctimas del franquismo y también las de la violencia política incontrolada en la retaguardia republicana, especialmente las que se produjeron en los primeros meses de la guerra y con independencia de sus opciones ideológicas y de la zona en que, de grado o por la fuerza, les situó el conflicto bélico. Resulta necesaria una rehabilitación plena de todas las personas, organizaciones e instituciones represaliadas durante la guerra civil y el franquismo para que las personas supervivientes, sus familiares, sus amistades y las generaciones futuras se sientan reconocidas de una manera justa. Por ello, el período en el que resulta necesario el reconocimiento y reparación a las personas víctimas de las violaciones de derechos humanos es aquel que abarca desde la guerra civil y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución española de 1978.

En el ámbito de la Comunitat Valenciana, entre las obligaciones de las administraciones públicas se encuentra la de facilitar la búsqueda de los desaparecidos de la guerra civil y de la dictadura y que hasta ahora solo se había acometido por familiares y asociaciones. Además, las dificultades que entraña el proceso de intervención en fosas comunes donde se encuentran restos humanos enterrados de forma clandestina y con signos de muerte violenta exigen la participación protocolizada de profesionales que garanticen plenamente la localización, exhumación e identificación de las personas fallecidas.

Esta tarea de recuperación de la memoria de las víctimas de la guerra civil y de las personas, organizaciones e instituciones que hicieron frente a la represión política, social, cultural y nacional ha de ser entendida como la conmemoración de la lucha por las libertades, pero también como una oportunidad para investigar la historia colectiva y, finalmente, como una vía para difundir a las generaciones presentes y futuras el respeto por los derechos humanos y el conocimiento de los fundamentos del sistema de libertades del que disfruta la sociedad.

El derecho a la memoria corresponde al conjunto de la sociedad, porque la ciudadanía es depositaria y heredera natural de la historia, del recuerdo y de la memoria.

La defensa y promoción de los derechos humanos y valores que inspiraron la declaración universal de estos constituirán uno de los más valiosos instrumentos para conseguir la garantía de que las experiencias vividas no vuelvan a repetirse.

Esta ley apela al reconocimiento y a la restitución para todos los valencianos y valencianas que sufrieron la ilegitimidad de los consejos de guerra, de los tribunales de responsabilidad políticas, del Tribunal Especial de Represión de la Maçonería y el Comunismo y el Tribunal de Orden Público (TOP). Las violaciones de los derechos humanos acaecidas en el territorio de la Comunitat Valenciana, desde el golpe militar contra la Segunda República Española hasta la entrada en vigor de la Constitución española de 1978, son la base justificativa de la ley, así como el reconocimiento de la injusticia de las condenas, de las sanciones y de cualquier otra forma de violencia personal producidas por razones políticas, ideológicas, de género, de orientación sexual o de creencia religiosa.

El estado surgido como consecuencia de la guerra civil es un régimen ilegal y como tal fue condenado por la ONU en 1946 en resoluciones como la 39 (I) de la Asamblea General de las Naciones Unidas, de 12 de diciembre de 1946, que declara que «en origen, naturaleza, estructura y conducta general, el régimen de Franco es un régimen de

establert en gran part gràcies a l'ajuda rebuda de l'Alemanya nazi de Hitler i de la Itàlia feixista de Mussolini. Es tracta, per tant, d'un règim il·legal en virtut de la seua procedència il·legítima».

Aquesta llei projecta avanços en el reconeixement dels drets de les víctimes, sempre sota l'acceptació de l'imperi de la llei i de l'ordenament jurídic en el marc de la Constitució espanyola de 1978. En conseqüència, l'estat democràtic té un deute tant amb les víctimes de qualsevol tipus de violència exercida a causa de la seua defensa de la llibertat, com amb la resta de la ciutadania, que ostenta el dret a la veritat, amb relació al llarg historial de persecució dut a terme pel franquisme, com també sobre els valors i els actes de resistència democràtica que representen les seues víctimes, amb especial atenció a les dones a les quals van robar els seus fills, les que van ser objecte d'escarni públic i altres agressions a la seua dignitat.

II

Aquesta llei s'estructura en sis títols i s'articula en quatre eixos que es plasmen en quatre d'ells: el dret a la veritat, el dret a la justícia, el dret a la memòria democràtica valenciana i el dret a la reparació i el reconeixement a les víctimes.

El títol preliminar es dedica a les disposicions generals, que comprenen l'objecte d'aquesta llei, l'àmbit d'aplicació, els principis rectors, comprensius dels drets del poble valencià a conèixer la veritat, a la justícia i a la reparació, així com els conceptes bàsics i les mesures i les actuacions dirigides a les víctimes.

El mateix concepte de víctima d'aquesta llei inclou els familiars o les persones a càrrec que tinguen relació immediata amb la víctima directa i les persones que hagen patit danys en intervenir per a prestar assistència a víctimes en perill o per a impedir la victimització, en els termes de la Resolució 60/147, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 16 de desembre de 2005.

El títol I es refereix al dret de les víctimes a la veritat, que implica l'obligació de les institucions públiques d'investigar per a promoure l'aclariment del que ha ocorregut amb relació a les violacions de drets humans. L'aclariment del passat és un requisit per a la construcció de la convivència en el present i el futur. Aquest títol inclou dos aspectes: la identificació de les víctimes a través d'un cens i el procés d'identificació de les víctimes desaparegudes. S'estableix un cens en què es detallaran les víctimes i la informació relativa, que serà pública, però que en tot cas respectarà la normativa de protecció de dades de caràcter personal i de qualsevol altres dades protegides.

Pel que fa a les víctimes desaparegudes, d'acord amb aquesta llei, és la Generalitat l'obligada a realitzar les actuacions necessàries, d'acord amb els protocols aprovats, per a recuperar i identificar les restes de víctimes desaparegudes i per a elaborar mapes de localització de restes, així com la responsable d'autoritzar tota localització, exhumació i identificació de restes i d'autoritzar la construcció sobre terrenys o la remoció quan es tinga coneixement de l'existència de restes. En aquest títol s'estableixen normes per a l'accés als terrenys en què es pretenguen realitzar activitats d'indagació, localització, delimitació, exhumació, identificació o trasllat de restes de víctimes i es determina el mode de procedir davant la troballa casual de restes humanes, el trasllat de les restes i les proves genètiques. En tot cas, la Generalitat denunciarà a l'autoritat judicial l'existència d'indicis de comissió de delictes que s'aprecien en ocasió de les localitzacions, les identificacions o les troballes de restes que es produïsquen.

El títol II tracta del dret de les víctimes a la justícia i es fonamenta en l'obligació de les institucions d'impedir la impunitat i, en conseqüència, d'adoptar les mesures que siguen necessàries tant per a aplicar el dret intern com el dret internacional relatiu a les violacions de drets humans. En aquest sentit, es promouen les mesures següents: en primer lloc, la realització d'un protocol de posada en coneixement en el cas que hi hagués indicis de la comissió de delictes; en segon lloc, l'inici d'accions processals en nom de la Generalitat quan s'aprecien indicis de la comissió de delictes en els casos de localitzacions i troballes; en tercer lloc, l'efectivitat del dret d'informació i assistència a les víctimes i els seus familiars; i finalment, la col·laboració i el seguiment dels informes i les recomanacions dels organismes nacionals i internacionals.

caràcter fascista, establecido en gran parte gracias a la ayuda recibida de la Alemania nazi de Hitler y de la Italia fascista de Mussolini. Se trata, por tanto, de un régimen ilegal en virtud de su procedencia ilegítima».

Esta ley proyecta avances en el reconocimiento de los derechos de las víctimas, siempre bajo la aceptación del imperio de la ley y del ordenamiento jurídico en el marco de la Constitución española de 1978. En consecuencia, el estado democrático tiene una deuda tanto con las víctimas de cualquier tipo de violencia ejercida a causa de su defensa de la libertad, como con el resto de la ciudadanía, que ostenta el derecho a la verdad, con relación al largo historial de persecución llevado a cabo por el franquismo, así como sobre los valores y actos de resistencia democrática que representan sus víctimas, con especial atención a las mujeres a las que robaron a sus hijos, las que fueron objeto de escarnio público y otras agresiones a su dignidad.

II

Esta ley se estructura en seis títulos y se articula en cuatro ejes que se plasman en cuatro de ellos: el derecho a la verdad, el derecho a la justicia, el derecho a la memoria democrática valenciana y el derecho a la reparación y reconocimiento a las víctimas.

El título preliminar se dedica a las disposiciones generales, que comprenden el objeto de esta ley, su ámbito de aplicación, sus principios rectores, comprensivos de los derechos del pueblo valenciano a conocer la verdad, a la justicia y a la reparación, así como los conceptos básicos y las medidas y actuaciones dirigidas a las víctimas.

El propio concepto de víctima de esta ley incluye a los familiares o personas a cargo que tengan relación inmediata con la víctima directa y a las personas que hayan sufrido daños al intervenir para prestar asistencia a víctimas en peligro o para impedir la victimización, en los términos de la Resolución 60/147, aprobada por la Asamblea General de las Naciones Unidas el 16 de diciembre de 2005.

El título I se refiere al derecho de las víctimas a la verdad, que implica la obligación de las instituciones públicas de investigar para promover la clarificación de lo ocurrido en relación con las violaciones de derechos humanos. La clarificación del pasado es un requisito para la construcción de la convivencia en el presente y el futuro. El presente título incluye dos aspectos: la identificación de las víctimas a través de un censo y el proceso de identificación de las víctimas desaparecidas. Se establece un censo en el que se relacionarán las víctimas y la información relativa a las mismas, que será pública, pero que en todo caso respetará la normativa de protección de datos de carácter personal y de cualesquiera otros datos protegidos.

En relación con las víctimas desaparecidas, de acuerdo con esta ley, es la Generalitat la obligada a realizar las actuaciones necesarias, conforme a los protocolos aprobados, para recuperar e identificar los restos de víctimas desaparecidas y para elaborar mapas de localización de restos, así como la responsable de autorizar toda localización, exhumación e identificación de restos y de autorizar la construcción sobre terrenos o la remoción de los mismos cuando se tenga conocimiento de la existencia de restos. En este título se establecen normas para el acceso a los terrenos en los que se pretendan realizar actividades de indagación, localización, delimitación, exhumación, identificación o traslado de restos de víctimas, y se determina el modo de proceder ante el hallazgo casual de restos humanos, el traslado de los restos y las pruebas genéticas. En todo caso, la Generalitat denunciará a la autoridad judicial la existencia de indicios de comisión de delitos que se aprecien con ocasión de las localizaciones, identificaciones o hallazgos de restos que se produzcan.

El título II trata del derecho de las víctimas a la justicia y se fundamenta en la obligación de las instituciones de impedir la impunidad y, en consecuencia, de adoptar las medidas que sean necesarias tanto para aplicar el derecho interno como el derecho internacional relativo a las violaciones de derechos humanos. En este sentido, se promueven las siguientes medidas: en primer lugar, la realización de un protocolo de puesta en conocimiento en el caso de que existiesen indicios de la comisión de delitos; en segundo lugar, el inicio de acciones procesales en nombre de la Generalitat cuando se aprecien indicios de la comisión de delitos en los casos de localizaciones y hallazgos; en tercer lugar, la efectividad del derecho de información y asistencia a las víctimas y sus familiares; y por último, la colaboración y seguimiento de los informes y recomendaciones de los organismos nacionales e internacionales.

El títol III es refereix al dret a la memòria democràtica valenciana com a garantia de no-repetició. En aquest sentit es pretén impulsar una política pública de memòria orientada a la consolidació dels valors d'una convivència democràtica en l'estat de dret com a eina per a tractar d'evitar que es repetisquen aquests fets. A més d'iniciatives memorialistes en matèria de documentació, testimonis, accions institucionals i socials, es pretén reforçar les funcions d'investigació, pedagogia i divulgació per a la formació d'una memòria crítica i democràtica.

El títol s'estructura en quatre capítols. El capítol primer es dedica als documents de la memòria democràtica valenciana. S'encomana als poders públics l'adopció de mesures per a identificar-los, protegir-los i difondre'ls, especialment en cas de perill de deteriorament o degradació, o sostracció, destrucció o ocultació.

El capítol segon regula els llocs i els itineraris de la memòria democràtica valenciana, els procediments de la seua inscripció en el catàleg, de modificació i cancel·lació de la inscripció, i estableix els efectes de la inscripció, les obligacions que comporta per a les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdors, així com el règim jurídic de protecció i conservació del lloc. Per a posar en valor els llocs i els itineraris i interpretar-los i difondre'ls adequadament, s'articula la previsió de mesures per fomentar-los.

El capítol tercer reconeix la rellevància del moviment memorialista en la preservació de la memòria democràtica i en la defensa dels drets de les víctimes, i estableix que la Generalitat adoptarà mesures de foment en favor seu. A més, contempla el registre de les entitats de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

Finalment, el capítol quart reflecteix la importància que el dret a la memòria i el coneixement de la veritat té per a aconseguir els fins d'aquesta llei i enfortir els valors democràtics. Per això, obliga que la matèria de la memòria democràtica s'incloga en el currículum de l'educació primària i secundària obligatòria, del batxillerat i de l'educació permanent de persones adultes, així com en els plans de formació del professorat, i que es puga considerar en els estudis universitaris que pertoque. A més, s'impulsarà la realització de projectes d'investigació i divulgació sobre la matèria.

El títol IV es refereix al dret a la reparació i el reconeixement de les víctimes que suposa, d'una banda, l'obligació de les institucions públiques de compensar, en tant que siga possible, la injustícia del patiment de les víctimes i, d'una altra, un reconeixement i homenatge públic.

El títol s'estructura en dos capítols. El primer encomana a la Generalitat que promoga mesures de reparació i reconeixement a les víctimes en el marc del Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i declara el dia del seu record i homenatge. S'ha triat el dia 28 de març en record de la defunció del poeta Miguel Hernández.

El capítol segon recull la prohibició de l'exhibició pública de símbols i elements contraris a la memòria democràtica i la prevenció i evitació dels actes públics en menyscabament de la dignitat de les víctimes o els seus familiars o en homenatge del franquisme o els seus responsables.

El títol V consta de tres capítols. El capítol primer, d'una banda, preveu l'aprovació del Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, de caràcter quadriennal, en el qual s'establiran les actuacions de la Generalitat en matèria de memòria democràtica i l'aprovació dels programes anuals; i, d'una altra, estableix l'obligació d'elaborar un informe anual de seguiment de les actuacions en matèria de memòria democràtica que s'eleva al Consell, el qual el remetrà a les Corts perquè el considere.

El capítol segon disposa la creació de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, per a l'estudi, la investigació i l'impuls de les mesures establides en aquesta llei. S'hi inclou el Consell Valencià de la Memòria Democràtica, com a òrgan col·legiat consultiu i de participació del moviment memorialista que opera a la Comunitat Valenciana.

El tercer capítol determina la col·laboració, la coordinació i la cooperació amb les entitats locals, les comunitats autònomes i l'Estat.

El títol VI estableix el règim sancionador, i la part final de la llei té set disposicions addicionals, tres transitòries, una derogatòria i dues de finals.

El título III se refiere al derecho a la memoria democrática valenciana como garantía de no repetición. En este sentido se pretende impulsar una política pública de memoria orientada a la consolidación de los valores de una convivencia democrática en el estado de derecho como herramienta para tratar de evitar que se repitan estos hechos. Además de iniciativas memorialistas en materia de documentación, testimonios, acciones institucionales y sociales, se pretende reforzar las funciones de investigación, pedagogía y divulgación para la formación de una memoria crítica y democrática.

El título se estructura en cuatro capítulos. El capítulo primero se dedica a los documentos de la memoria democrática valenciana. Se encomienda a los poderes públicos la adopción de medidas para su identificación, protección y difusión, y especialmente en caso de peligro de deterioro o degradación, o sustracción, destrucción u ocultación.

El capítulo segundo regula los lugares e itinerarios de la memoria democrática valenciana, los procedimientos de su inscripción en el catálogo, de modificación y cancelación de la inscripción, y establece los efectos de la inscripción, las obligaciones que comporta para las personas propietarias, titulares de derechos o simples poseedoras, así como el régimen jurídico de protección y conservación del lugar. Para la puesta en valor de los lugares e itinerarios y su adecuada interpretación y difusión se articula la previsión de medidas de fomento en relación con los mismos.

El capítulo tercero reconoce la relevancia del movimiento memorialista en la preservación de la memoria democrática y en la defensa de los derechos de las víctimas, y establece que la Generalitat adoptará medidas de fomento en su favor. Además, contempla el registro de las entidades de memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

Por último, el capítulo cuarto refleja la importancia que el derecho a la memoria y el conocimiento de la verdad tiene para lograr los fines de esta ley y fortalecer los valores democráticos. Por ello, obliga a que la materia de la memoria democrática sea incluida en el currículo de la educación primaria y secundaria obligatoria, del bachillerato y de la educación permanente de personas adultas, así como en los planes de formación del profesorado, y que pueda ser considerada en los estudios universitarios que proceda. Además se impulsará la realización de proyectos de investigación y divulgación sobre la materia.

El título IV se refiere al derecho a la reparación y el reconocimiento de las víctimas que supone, por una parte, la obligación de las instituciones públicas de compensar, en la medida de lo posible, la injusticia del sufrimiento de las víctimas y, por otra, un reconocimiento y homenaje público.

El título se estructura en dos capítulos. El primero encomienda a la Generalitat que promueva medidas de reparación y reconocimiento a las víctimas en el marco del Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana y declara el día de su recuerdo y homenaje. Se ha escogido el día 28 de marzo en recuerdo del fallecimiento del poeta Miguel Hernández.

El capítulo segundo recoge la prohibición de la exhibición pública de símbolos y elementos contrarios a la memoria democrática y la prevención y evitación de los actos públicos en menoscabo de la dignidad de las víctimas o sus familiares o en homenaje del franquismo o sus responsables.

El título V consta de tres capítulos. El capítulo primero, por un lado, prevé la aprobación del Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana, de carácter cuatrienal, en el que se establecerán las actuaciones de la Generalitat en materia de memoria democrática y la aprobación de los programas anuales; y, por otro, establece la obligación de elaborar un informe anual de seguimiento de las actuaciones en materia de memoria democrática que se elevará al Consell, el cual lo remitirá a Les Corts para su consideración.

El capítulo segundo dispone la creación del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, para el estudio, investigación e impulso de las medidas establecidas en esta ley. En él se incluye el Consejo Valenciano de la Memoria Democrática, como órgano colegiado consultivo y de participación del movimiento memorialista que opera en la Comunitat Valenciana.

El tercer capítulo determina la colaboración, coordinación y cooperación con las entidades locales, las comunidades autónomas y el Estado.

El título VI establece el régimen sancionador, y la parte final de la ley tiene siete disposiciones adicionales, tres transitorias, una derogatoria y dos finales.

La disposició addicional primera té per objecte establir la retirada dels elements que exalcen l'alçament militar i la dictadura franquista, bé voluntàriament bé de manera subsidiària per la Generalitat.

L'addicional segona preveu la constitució d'una comissió tècnica que realitzarà una investigació sobre la desaparició dels fons documentals públics a la Comunitat Valenciana. A més, es refereix a la transferència a la Generalitat dels fons documentals estatals en matèria de memòria democràtica relacionats amb la Comunitat Valenciana.

Finalment, encomana al Consell que impulse mesures per a restituir el patrimoni documental en matèria de memòria democràtica confiscat per les forces colpestes a la Comunitat Valenciana durant la guerra civil i el franquisme.

L'addicional tercera encomana al Consell que inste el govern de l'Estat a adoptar mesures per a fer efectiva la reparació i el reconeixement personal als qui van patir condemnes o sancions per tribunals o altres òrgans durant la guerra civil o la dictadura.

L'addicional quarta estableix que la Generalitat impulse la inscripció en el registre civil de la defunció de les víctimes desaparegudes, d'acord amb les previsions de la Llei del registre civil.

L'addicional cinquena insta la Generalitat a col·laborar amb altres administracions i organismes per a abordar la problemàtica de la desaparició forçada d'infants durant la dictadura franquista.

L'addicional sisena insta el Consell a sol·licitar del Govern d'Espanya la creació d'una comissió de la veritat, alhora que en preveu la creació d'una d'àmbit autonòmic.

L'addicional setena recull les necessàries relacions entre el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i l'Inventari general del patrimoni cultural valencià.

La disposició transitòria primera contempla les previsions necessàries fins a la posada en marxa i funcionament de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques.

La disposició transitòria segona tracta els procediments que s'hagen incoat amb anterioritat a l'entrada en vigor de la llei.

La disposició transitòria tercera es refereix als grups de treball en funcionament en l'actualitat. I la derogatòria única es refereix a la derogació de preceptes que s'oposen al contingut d'aquesta llei.

La disposició final primera determina el desplegament reglamentari de la llei. I, finalment, la final segona estableix l'entrada en vigor de la llei.

Aquesta disposició està inclosa en el Pla normatiu de l'administració de la Generalitat de 2017.

TÍTOL PRELIMINAR

Disposicions generals

Article 1. Objecte i àmbit d'aplicació

1. L'objecte d'aquesta llei és la regulació de les polítiques públiques per a la recuperació, la protecció i la conservació de la memòria democràtica valenciana i el reconeixement i la reparació i la garantia de no-repetició de les víctimes previstes en aquesta llei.

2. Les disposicions contingudes en aquesta llei, les aplicaran en el territori de la Comunitat Valenciana les administracions públiques en l'exercici de les seues competències.

Article 2. Principis rectors

1. Aquesta llei es fonamenta:

a) en els principis de veritat, justícia, reparació i garantia de no-repetició

b) en els valors democràtics de concòrdia, convivència, pluralisme polític, defensa dels drets humans, cultura de pau i igualtat d'homes i dones.

2. L'aplicació es durà a terme de conformitat amb l'ordenament jurídic estatal i autonòmic i els principis i les directrius bàsics del dret internacional, com també amb esperit col·laborador amb la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien els drets i s'estableixen mesures en favor dels que van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura.

La disposición adicional primera tiene por objeto establecer la retirada de los elementos que ensalcen el levantamiento militar y la dictadura franquista, bien voluntariamente bien de manera subsidiaria por la Generalitat.

La adicional segunda prevé la constitución de una comisión técnica que realizará una investigación sobre la desaparición de los fondos documentales públicos en la Comunitat Valenciana. Además, se refiere a la transferencia a la Generalitat de los fondos documentales estatales en materia de memoria democrática relacionados con la Comunitat Valenciana.

Finalmente, encomienda al Consell que impulse medidas para la restitución del patrimonio documental en materia de memoria democrática incautado por las fuerzas golpistas en la Comunitat Valenciana durante la guerra civil y el franquismo.

La adicional tercera encomienda al Consell que inste al gobierno del Estado a la adopción de medidas para hacer efectiva la reparación y reconocimiento personal a quienes padecieron condenas o sanciones por tribunales u otros órganos durante la guerra civil o la dictadura.

La adicional cuarta establece que la Generalitat impulse la inscripción en el registro civil de la defunción de las víctimas desaparecidas, de acuerdo con las previsions de la Ley del registro civil.

La adicional quinta insta a la Generalitat a colaborar con otras administraciones y organismos para abordar la problemática de la desaparición forzada de niños y niñas durante la dictadura franquista.

La adicional sexta insta al Consell a solicitar del Gobierno de España la creación de una comisión de la verdad, al tiempo que prevé la creación de una de ámbito autonómico.

La adicional séptima recoge las necesarias relaciones entre el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana y el Inventario general del patrimonio cultural valenciano.

La disposición transitoria primera contempla las previsions necesarias hasta la puesta en marcha y funcionamiento del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas.

La disposición transitoria segunda trata los procedimientos que hayan sido incoados con anterioridad a la entrada en vigor de la ley.

La disposición transitoria tercera se refiere los grupos de trabajo en funcionamiento actualmente. Y la derogatoria única se refiere a la derogación de preceptos que se opongan al contenido de la propia ley.

La disposición final primera determina el desarrollo reglamentario de la ley. Y, por último, la final segunda establece la entrada en vigor de la ley.

Esta disposición está incluida en el Plan normativo de la administración de la Generalitat de 2017.

TÍTULO PRELIMINAR

Disposiciones generales

Artículo 1. Objeto y ámbito de aplicación

1. El objeto de esta ley es la regulación de las políticas públicas para la recuperación, protección y conservación de la memoria democrática valenciana y el reconocimiento y reparación y garantía de no repetición de las víctimas contempladas en esta ley.

2. Las disposiciones contenidas en esta ley serán de aplicación en el territorio de la Comunitat Valenciana por las administraciones públicas en el ejercicio de sus competencias.

Artículo 2. Principios rectores

1. Esta ley se fundamenta:

a) en los principios de verdad, justicia, reparación y garantía de no repetición

b) en los valores democráticos de concordia, convivencia, pluralismo político, defensa de los derechos humanos, cultura de paz e igualdad de hombres y mujeres.

2. Su aplicación se llevará a cabo de conformidad con el ordenamiento jurídico estatal y autonómico y los principios y directrices básicos del derecho internacional, así como con espíritu colaborativo con la Ley 52/2007, de 26 de diciembre, por la que se reconocen y amplían los derechos y se establecen medidas en favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura.

3. La Generalitat adoptarà, pel que fa a les víctimes previstes en aquesta llei, les mesures d'acció positiva que resulten necessàries per a fer efectiu:

a) El dret a conèixer, a la llum del principi de veritat, la història de la lluita pels drets i les llibertats, així com el deure de facilitar a les víctimes i als seus familiars la recerca i l'esclariment dels fets de violència o persecució que van patir.

b) El dret a investigar, en aplicació del principi de justícia, els fets de violència o persecució que van patir les víctimes durant la guerra civil i la dictadura franquista fins a la Constitució espanyola de 1978.

c) El dret a la justícia, a través del dret a la informació i l'assistència de les víctimes, i dels instruments i les accions que preveu aquesta llei.

d) El dret a la reparació, que suposa l'aplicació de mesures individuals i col·lectives, la reparació moral, així com, si escau, les de restitució i indemnització.

Article 3. Conceptes bàsics

A l'efecte d'aquesta llei, s'entén per:

a) Memòria democràtica valenciana: la salvaguarda, el coneixement i la difusió de la història de la lluita dels valencians i les valencianes pels seus drets i llibertats democràtiques en el període que comprèn des de la proclamació de la Segona República Espanyola el 14 d'abril de 1931 fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana el 10 de juliol de 1982.

b) Víctimes:

1. Són víctimes directes, de conformitat amb la Resolució 60/147, aprovada per l'Assemblea General de Nacions Unides de 16 de desembre de 2005, totes les persones que, en el territori de l'actual Comunitat Valenciana, hagen patit danys individuals o col·lectivament, incloent-hi lesions físiques o mentals, patiment emocional, pèrdues financeres o menyscabament substancial dels seus drets fonamentals i llibertats públiques, com a conseqüència d'accions o omissions que violen les normes internacionalment reconegudes relatives als drets humans durant el període que comprèn la guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució espanyola de 1978.

2. Alhora, es consideren víctimes directes els valencians i les valencianes que hagen patit les mateixes circumstàncies fora del territori de l'actual Comunitat Valenciana.

3. De la mateixa manera, i en els termes i l'abast que s'expressa en aquesta llei, es consideraran víctimes indirectes els familiars fins a tercer grau, el cònjuge o la persona lligada per anàloga relació d'afectivitat i les persones que hagen patit danys en intervenir per a prestar assistència a víctimes en perill o per a impedir la victimització.

c) Treball forçós: d'acord amb el Conveni de l'Organització Internacional del Treball, de 28 de juny de 1930, relatiu al treball forçós, es defineix com a tal tot treball o servei exigit, durant el període que comprèn la guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució espanyola de 1978, a un individu sota l'amenaça d'una pena qualsevol i per al qual l'individu esmentat no s'ofereix voluntàriament.

d) Entitats memorialistes: aquelles associacions, fundacions i altres entitats i organitzacions de caràcter social que tinguen entre els seus fins la memòria democràtica valenciana o la defensa dels drets de les víctimes i que complisquen els requisits prevists en l'article 30.2 d'aquesta llei.

Article 4. Mesures i actuacions dirigides a les víctimes

1. La Generalitat adoptarà les mesures i les actuacions següents:

a) Les d'identificació de les víctimes directes de l'article 3.b, a l'efecte del cens previst en l'article següent.

b) La identificació de les víctimes directes desaparegudes a la Comunitat Valenciana de l'article 3.b.1, a l'efecte del que disposa el capítol II del títol I d'aquesta llei.

c) La posada a disposició de recursos i mitjans d'assistència i accés a la justícia de les víctimes previstes en aquesta llei.

d) Les conduents a conèixer la veritat i a preservar la memòria democràtica de què són titulars tots els valencians i les valencianes.

e) Les mesures de reparació i reconeixement a les víctimes.

3. La Generalitat adoptará, respecto de las víctimas contempladas en esta ley, las medidas de acción positiva que resulten necesarias para hacer efectivo:

a) El derecho a conocer, a la luz del principio de verdad, la historia de la lucha por los derechos y libertades, así como el deber de facilitar a las víctimas y a sus familiares la búsqueda y el esclarecimiento de los hechos de violencia o persecución que padecieron.

b) El derecho a investigar, en aplicación del principio de justicia, los hechos de violencia o persecución que padecieron las víctimas durante la guerra civil y la dictadura franquista hasta la Constitución española de 1978.

c) El derecho a la justicia, a través del derecho a la información y asistencia de las víctimas, y de los instrumentos y acciones previstos en esta ley.

d) El derecho a la reparación, que supone la aplicación de medidas individuales y colectivas, la reparación moral, así como, en su caso, las de restitución e indemnización.

Artículo 3. Conceptos básicos

A los efectos de esta ley, se entiende por:

a) Memoria democrática valenciana: la salvaguarda, el conocimiento y la difusión de la historia de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades democráticas en el período que abarca desde la proclamación de la Segunda República Española el 14 de abril de 1931 hasta la entrada en vigor del Estatuto de autonomía de la Comunidad Valenciana el 10 de julio de 1982.

b) Víctimas:

1. Son víctimas directas, de conformidad con la Resolución 60/147 aprobada por la Asamblea General de Naciones Unidas de 16 de diciembre de 2005, todas las personas que, en el territorio de la actual Comunidad Valenciana, hayan sufrido daños individual o colectivamente, inclusive lesiones físicas o mentales, sufrimiento emocional, pérdidas financieras o menoscabo sustancial de sus derechos fundamentales y libertades públicas, como consecuencia de acciones u omisiones que violen las normas internacionalmente reconocidas relativas a los derechos humanos durante el período que abarca la guerra civil y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución española de 1978.

2. Asimismo, se consideran víctimas directas los valencianos y valencianas que hayan padecido las mismas circunstancias fuera del territorio de la actual Comunidad Valenciana.

3. De igual forma, y en los términos y alcance que se expresa en esta ley, se considerará víctimas indirectas a los familiares hasta tercer grado, cónyuge o persona ligada por análoga relación de afectividad y a las personas que hayan sufrido daños al intervenir para prestar asistencia a víctimas en peligro o para impedir la victimización.

c) Trabajo forzoso: de acuerdo con el Convenio de la Organización Internacional del Trabajo, de 28 de junio de 1930, relativo al trabajo forzoso, se define como tal todo trabajo o servicio exigido, durante el período que abarca la guerra civil y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución española de 1978, a un individuo bajo la amenaza de una pena cualquiera y para el cual dicho individuo no se ofrece voluntariamente.

d) Entidades memorialistas: aquellas asociaciones, fundaciones y otras entidades y organizaciones de carácter social que tengan entre sus fines la memoria democrática valenciana o la defensa de los derechos de las víctimas y que cumplan los requisitos previstos en el artículo 30.2 de esta ley.

Artículo 4. Medidas y actuaciones dirigidas a las víctimas

1. La Generalitat adoptará las medidas y actuaciones siguientes:

a) Las de identificación de las víctimas directas del artículo 3.b, a los efectos del censo previsto en el artículo siguiente.

b) La identificación de las víctimas directas desaparecidas en la Comunidad Valenciana del artículo 3.b.1, a los efectos de lo dispuesto en el capítulo II del título I de esta ley.

c) La puesta a disposición de recursos y medios de asistencia y acceso a la justicia de las víctimas contempladas en esta ley.

d) Las conducentes a conocer la verdad y a preservar la memoria democrática de las que son titulares todos los valencianos y valencianas.

e) Las medidas de reparación y reconocimiento a las víctimas.

2. En les actuacions previstes, que es plasmaran en el pla i en els programes indicats en l'article 42 d'aquesta llei, tindran una consideració específica les persones següents i els seus familiars:

a) Les persones desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura franquista

b) Les persones que es van exiliar per causa de la guerra civil i de la dictadura franquista en defensa dels drets i les llibertats democràtiques

c) Les persones que en la lluita pels drets i llibertats van ser obligades a realitzar treballs forçosos, van patir el confinament, les tortures, la violència sexual, l'escarni públic i, en molts casos, la mort als camps d'extermini i concentració

d) Les persones que van participar en la guerrilla antifranquista en defensa del govern legítim de la Segona República Espanyola i per la recuperació de la democràcia

e) Les persones que van patir repressió per l'exercici de les seues llibertats i idees polítiques o religioses o per la seua orientació sexual, identitat de gènere, situació familiar o per la seua diversitat funcional

f) Les persones que van exercir càrrecs i ocupacions o treballs públics de la Segona República que van ser represaliades

g) Les persones que van patir privació de llibertat o de béns per la seua defensa de la Segona República o per la resistència al règim franquista dirigida al restabliment d'un règim democràtic

h) Els nadons sostrets i els que van ser donats en adopció sense autorització dels progenitors

i) Les persones reprimides per la seua defensa, ús, promoció o desenvolupament de la llengua valenciana

3. En els mateixos termes de l'apartat anterior, tindran una consideració específica els col·lectius següents:

a) Els grups o els sectors socials o professionals, científics, artístics i culturals que van patir una repressió col·lectiva específica. Així mateix, els qui van patir repressió en qualsevol de les seues formes per defensar la llengua i la cultura valenciana, utilitzar-la socialment, difondre-la o ensenyar-la

b) Els partits polítics, els sindicats, les lògies maçòniques, el moviment feminista i les agrupacions culturals represaliats pel franquisme

c) Les minories culturals, ètniques —com ara el poble romaní o gitano—, lingüístiques i religioses represaliades pel franquisme

d) Aquells altres col·lectius que, per les seues circumstàncies específiques, s'inclouen en els programes a què es refereix l'article 42

TÍTOL I **Del dret a la veritat**

CAPÍTOL I *Identificació de les víctimes*

Article 5. Cens de víctimes

1. La Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, confeccionarà un cens de víctimes al territori de l'actual Comunitat Valenciana. El cens serà públic respecte d'aquelles víctimes que n'expressen el consentiment i, en cas de defunció o desaparició, es ponderarà l'existència d'oposició per qualsevol dels descendents directes fins al tercer grau.

En aquest cens s'incorporaran, així mateix, els valencians i les valencianes d'origen que van morir fora del territori de l'actual Comunitat Valenciana en defensa de la llibertat, la justícia social i la democràcia, víctimes de la repressió en camps de concentració o en qualsevol altra circumstància vinculada a l'exili i al desplaçament forçat.

2. En el cens s'anotaran, entre altra informació, les circumstàncies respecte de la repressió patida, de la defunció o la desaparició de cada persona, del lloc, de la data, fefaent o aproximada, en la qual van ocórrer els fets, així com la informació que es determine reglamentàriament, que respectarà, en tot cas, el que disposa la normativa de protecció de dades de caràcter personal.

3. La informació s'incorporarà al cens d'ofici per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o a instància de les víctimes, dels seus familiars o de les entitats memorialistes en la forma que reglamentàriament es determine.

2. En las actuaciones previstas, que se plasmarán en el plan y en los programas indicados en el artículo 42 de esta ley, tendrán una consideración específica las siguientes personas y sus familiares:

a) Las personas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura franquista

b) Las personas que se exiliaron por causa de la guerra civil y de la dictadura franquista en defensa de los derechos y libertades democráticas

c) Las personas que en su lucha por los derechos y libertades fueron obligadas a realizar trabajos forzosos, sufrieron la confinación, torturas, violencia sexual, escarnio público y, en muchos casos, la muerte en los campos de exterminio y concentración

d) Las personas que participaron en la guerrilla antifranquista en defensa del gobierno legítimo de la Segunda República Española y por la recuperación de la democracia

e) Las personas que sufrieron represión por el ejercicio de sus libertades e ideas políticas o religiosas o por su orientación sexual, identidad de género, situación familiar o por su diversidad funcional

f) Las personas que ejercieron cargos y empleos o trabajos públicos de la Segunda República que fueron represaliadas

g) Las personas que sufrieron privación de libertad o de bienes por su defensa de la Segunda República o por su resistencia al régimen franquista dirigida al restablecimiento de un régimen democrático

h) Los niños y niñas recién nacidos sustraídos y quienes fueron dados en adopción sin autorización de sus progenitores

i) Las personas reprimidas por su defensa, uso, promoción o enseñanza de la lengua valenciana

3. En los mismos términos del apartado anterior, tendrán una consideración específica los siguientes colectivos:

a) Los grupos o sectores sociales o profesionales, científicos, artísticos y culturales que sufrieron una específica represión colectiva. Asimismo, los que padecieron represión en cualquiera de sus formas por defender la lengua y la cultura valenciana, utilizarla socialmente, difundirla o enseñarla

b) Los partidos políticos, sindicatos, logias masónicas, movimiento feminista y agrupaciones culturales represaliados por el franquismo

c) Las minorías culturales, étnicas —como el pueblo romaní o gitano—, lingüísticas y religiosas represaliadas por el franquismo

d) Aquellos otros colectivos que, por sus circunstancias específicas, se incluyan en los programas a los que se refiere el artículo 42

TÍTULO I **Del derecho a la verdad**

CAPÍTULO I *Identificación de las víctimas*

Artículo 5. Censo de víctimas

1. La Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, confeccionará un censo de víctimas en el territorio de la actual Comunitat Valenciana. El censo será público respecto de aquellas víctimas que expresen su consentimiento y, en caso de fallecimiento o desaparición, se ponderará la existencia de oposición por cualquiera de sus descendientes directos hasta el tercer grado.

En este censo se incorporarán, asimismo, los valencianos y valencianas de origen que fallecieron fuera del territorio de la actual Comunitat Valenciana en defensa de la libertad, la justicia social y la democracia, víctimas de la represión en campos de concentración o en cualquier otra circunstancia vinculada al exilio y al desplazamiento forzado.

2. En el censo se anotarán, entre otra información, las circunstancias respecto de la represión padecida, del fallecimiento o desaparición de cada persona, del lugar, de la fecha, fehaciente o aproximada, en la que ocurrieron los hechos, así como la información que se determine reglamentariamente, que respetará, en todo caso, lo dispuesto en la normativa de protección de datos de carácter personal.

3. La información se incorporará al censo de oficio por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas o a instancia de las víctimas, de los familiares de éstas o de las entidades memorialistas en la forma que reglamentariamente se determine.

CAPÍTOL II

Del procés d'identificació de les víctimes desaparegudes

Article 6. Mapes de localització

1. La Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural, l'Institut Cartogràfic Valencià i, si escau, amb altres administracions, institucions o entitats, elaborarà mapes de les zones del territori de la Comunitat Valenciana en les quals es localitzen o, d'acord amb les dades disponibles, es presumeix que puguen localitzar-se restes de víctimes desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura.

2. Les zones incloses en els mapes de localització de restes seran objecte d'una preservació especial en la forma que reglamentàriament es determine, d'acord amb el que disposa la llei estatal per la qual es reconeixen i s'amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura. Així mateix, haurà d'adequar-se a la normativa sobre el planejament i l'ordenació del territori i de protecció del patrimoni històric.

Article 7. Localització, exhumació i identificació

1. La Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques i en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica i la competent en matèria de patrimoni històric i cultural, durà a terme les actuacions necessàries per a recuperar i identificar les restes de les víctimes desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura, de conformitat amb els protocols d'actuació previstos en la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura.

2. El Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, previst en l'article 42, prioritzarà les mesures i les actuacions per a la localització, l'exhumació i la identificació de les víctimes desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura.

3. Les activitats dirigides a la localització, l'exhumació i, si escau, la identificació de restes de víctimes desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura hauran de ser autoritzades per la Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, d'acord amb el que estableix la normativa sobre patrimoni cultural, la normativa sobre policia sanitària i els protocols que preveu aquesta llei, amb les garanties i els procediments que, si escau, s'establisquen reglamentàriament.

4. La construcció sobre terrenys o la remoció on, de conformitat amb els mapes previstos en l'article 6, es localitzen o es presumisca l'existència de restes humanes de víctimes desaparegudes durant la guerra civil i la dictadura quedarà supeditada, en tot cas, a l'autorització prèvia de la Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, amb un informe previ, si escau, de la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural.

Article 8. Procediment per a activitats de localització, exhumació i identificació

1. El procediment per a la localització i, si escau, exhumació i identificació s'iniciarà d'ofici per la Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o a sol·licitud de les entitats locals, en l'exercici de les competències que els són pròpies, o a sol·licitud de les persones o les entitats següents:

- a) El cònjuge de la víctima o la persona lligada per anàloga relació d'afectivitat i els seus parents fins al quart grau
- b) Les entitats memorialistes
- c) Les persones que formen part de la comunitat acadèmica i científica, per a les activitats de localització

2. La sol·licitud raonada haurà d'acompanyar-se de les proves documentals o de la relació d'indisicis que la justifiquen.

3. La Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, ponderarà l'existència d'oposició per qualsevol dels descendents directes fins al

CAPÍTULO II

Del proceso de identificación de las víctimas desaparecidas

Artículo 6. Mapas de localización

1. La Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, en colaboración con la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural, el Instituto Cartográfico Valenciano y, si procede, con otras administraciones, instituciones o entidades, elaborará mapas de las zonas del territorio de la Comunitat Valenciana en las cuales se localicen o, de acuerdo con los datos disponibles, se presume que puedan localizarse restos de víctimas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura.

2. Las zonas incluidas en los mapas de localización de restos serán objeto de una preservación especial en la forma que reglamentariamente se determine, conforme a lo dispuesto en la ley estatal por la que se reconocen y amplían derechos y se establecen medidas a favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura. Asimismo, deberá adecuarse a la normativa sobre el planeamiento y la ordenación del territorio y de protección del patrimonio histórico.

Artículo 7. Localización, exhumación e identificación

1. La Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas y en colaboración con la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática y la competente en materia de patrimonio histórico y cultural, llevará a cabo las actuaciones necesarias para recuperar e identificar los restos de las víctimas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura, de conformidad con los protocolos de actuación previstos en la Ley 52/2007, de 26 de diciembre por la que se reconocen y amplían derechos y se establecen medidas en favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura.

2. El Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana, previsto en el artículo 42, priorizará las medidas y actuaciones para la localización, exhumación e identificación de las víctimas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura.

3. Las actividades dirigidas a la localización, exhumación y, en su caso, identificación de restos de víctimas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura deberán ser autorizadas por la Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, de acuerdo con lo establecido en la normativa sobre patrimonio cultural, en la normativa sobre policia sanitaria y en los protocolos previstos en esta ley, con las garantías y procedimientos que, en su caso, se establezcan reglamentariamente.

4. La construcción sobre terrenos o la remoción de los mismos donde, de conformidad con los mapas previstos en el artículo 6, se localicen o se presume la existencia de restos humanos de víctimas desaparecidas durante la guerra civil y la dictadura quedarán supeditadas, en todo caso, a la previa autorización de la Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, previo informe, en su caso, de la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural.

Artículo 8. Procedimiento para actividades de localización, exhumación e identificación

1. El procedimiento para la localización y, en su caso, exhumación e identificación se iniciará de oficio por la Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas o a solicitud de las entidades locales, en el ejercicio de las competencias que les son propias, o a solicitud de las siguientes personas o entidades:

- a) El cónyuge de la víctima o persona ligada por análoga relación de afectividad y sus parientes hasta el cuarto grado
- b) Las entidades memorialistas
- c) Las personas que formen parte de la comunidad académica y científica, para las actividades de localización

2. La solicitud razonada deberá acompañarse de las pruebas documentales o de la relación de indicios que la justifiquen.

3. La Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, ponderará la existencia de oposición por cualquiera de los descendientes

tercer grau, per a la qual cosa donarà publicitat adequada a la sol·licitud presentada i resoldrà amb notificació, si escau, a les persones o les entitats que hagen instat el procediment. L'oposició del descendent directe fins al tercer grau d'una víctima a recuperar-la no podrà perjudicar el dret d'altres familiars d'altres víctimes a la intervenció en el mateix lloc.

4. La sol·licitud s'entendrà desestimada transcorreguts nou mesos des que es presente sense haver-se dictat i notificat resolució expressa.

5. La caducitat del procediment es produirà transcorreguts dotze mesos des de la data en què l'inicie d'ofici la Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, sense que s'haja dictat i notificat la resolució.

Article 9. Protocols d'actuació per a les localitzacions, les exhumacions i les identifikacions

1. La Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques i en col·laboració amb totes les administracions públiques, elaborarà protocols d'actuació científica i multidisciplinària que asseguren la col·laboració institucional i una intervenció adequada en les actuacions de localització, exhumació i identificació. Tot això, d'acord amb les recomanacions del Consell de Drets Humans de l'Assemblea General de Nacions Unides.

Igualment, en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica, la competent en matèria de justícia, la competent en matèria de patrimoni històric i cultural i la competent en matèria de sanitat, serà responsable del seguiment de la realització dels treballs d'indagació, localització i, si escau, exhumació i identificació.

2. En tot cas, l'actuació administrativa serà subsidiària o accessòria respecte de l'actuació de l'autoritat jurisdiccional.

3. Les troballes de restes es posaran immediatament en coneixement de les autoritats administratives i judicials competents.

4. En tot cas, s'habilitaran els instruments necessaris per a realitzar un acompanyament psicològic correcte als familiars durant el procés de localització i, si escau, exhumació de les restes de les persones desaparegudes.

Article 10. Accés als espais i els terrenys

1. Per a realitzar les activitats de localització, delimitació, exhumació, identificació o trasllat de les restes de les víctimes, prèviament s'haurà de sol·licitar el consentiment de les persones titulars de drets afectats sobre els terrenys on es troben les restes. Aquestes activitats es declaren d'utilitat pública i interès social a l'efecte de permetre l'ocupació temporal dels terrenys on hagen de realitzar-se, de conformitat amb la normativa sobre expropiació forçosa.

2. Si no s'obté el consentiment esmentat, se'n podrà autoritzar l'ocupació temporal, previ el procediment corresponent amb audiència de les persones titulars dels drets afectats. Per a això, es prendrà en consideració les seues alegacions i es fixarà la indemnització corresponent.

3. El procediment per a l'ocupació temporal dels terrenys haurà d'ajustar-se a la legislació d'expropiació forçosa i, si escau, al que estableix la legislació sectorial aplicable.

4. Mitjançant un acord del Consell, es declararà, prèvia informació pública i motivadament, la necessitat d'ocupació temporal dels terrenys, públics o privats, per a realitzar les activitats que la motiven.

5. En l'acta d'ocupació s'establirà la forma en què es recuperarà l'ús dels terrenys, una vegada transcorregut el termini de l'ocupació temporal.

Article 11. Descobriment de restes

1. En el cas que, per atzar, una persona descobreix restes que puguin correspondre a les persones desaparegudes a les quals es refereix l'article 6.1, haurà de comunicar-ho de forma immediata a les autoritats judicials o policials, les quals hauran d'informar, com més aviat millor, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets

directos hasta el tercer grado, a cuyo efecto dará adecuada publicidad a la solicitud presentada y resolverá con notificación, en su caso, a las personas o entidades que hayan instado el procedimiento. La oposición del descendiente directo hasta el tercer grado de una víctima a su recuperación no podrá perjudicar el derecho de otros familiares de otras víctimas a la intervención en el mismo lugar.

4. La solicitud se entenderá desestimada transcurridos nueve meses desde su presentación sin haberse dictado y notificado resolución expresa.

5. La caducidad del procedimiento se producirá transcurridos doce meses desde la fecha de su iniciación de oficio por la Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, sin que se haya dictado y notificado su resolución.

Artículo 9. Protocolos de actuación para las localizaciones, exhumaciones e identifikaciones

1. La Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas y en colaboración con todas las administraciones públicas, elaborará protocolos de actuación científica y multidisciplinar que aseguren la colaboración institucional y una adecuada intervención en las actuaciones de localización, exhumación e identificación. Todo ello, de acuerdo con las recomendaciones del Consejo de Derechos Humanos de la Asamblea General de Naciones Unidas.

Igualmente, en colaboración con la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática, la competente en materia de justicia, la competente en materia de patrimonio histórico y cultural y la competente en materia de sanidad, será responsable del seguimiento de la realización de los trabajos de indagación, localización y, en su caso, exhumación e identificación.

2. En todo caso, la actuación administrativa será subsidiaria o accesoria respecto de la actuación de la autoridad jurisdiccional.

3. Los hallazgos de restos se pondrán inmediatamente en conocimiento de las autoridades administrativas y judiciales competentes.

4. En todo caso, se habilitarán los instrumentos necesarios para realizar un correcto acompañamiento psicológico a los familiares durante el proceso de localización y, en su caso, exhumación de los restos de las personas desaparecidas.

Artículo 10. Acceso a los espacios y terrenos

1. Para la realización de las actividades de localización, delimitación, exhumación, identificación o traslado de los restos de las víctimas, previamente se deberá solicitar el consentimiento de las personas titulares de derechos afectados sobre los terrenos donde se hallen los restos. Estas actividades se declaran de utilidad pública e interés social al efecto de permitir la ocupación temporal de los terrenos donde deban realizarse de conformidad con la normativa sobre expropiación forzosa.

2. Si no se obtuviere dicho consentimiento, se podrá autorizar la ocupación temporal, previo el correspondiente procedimiento con audiencia de las personas titulares de los derechos afectados. Para ello se tomará en consideración sus alegaciones y se fijará la correspondiente indemnización.

3. El procedimiento para la ocupación temporal de los terrenos deberá ajustarse a la legislación de expropiación forzosa y, en su caso, a lo establecido en la legislación sectorial aplicable.

4. Mediante acuerdo del Consell, se declarará, previa información pública y motivadament, la necesidad de ocupación temporal de los terrenos, públicos o privados, para realizar las actividades que la motiven.

5. En el acta de ocupación se establecerá la forma en la que se recuperará el uso de los terrenos, una vez transcurrido el plazo de la ocupación temporal.

Artículo 11. Descubrimiento de restos

1. En el caso de que, por azar, una persona descubra restos que puedan corresponder a las personas desaparecidas a las que se refiere el artículo 6.1, deberá comunicarlo de forma inmediata a las autoridades judiciales o policiales, las cuales deberán informar, a la mayor brevedad, al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos

Humans i les Llibertats Públiques d'acord amb les fórmules de col·laboració que s'establisquen.

2. En el marc de la col·laboració en matèria de memòria democràtica de la Generalitat i els ens locals prevista en l'article 57, l'ajuntament, en l'àmbit de les seues competències, preservarà, delimitarà i vigilarà la zona d'aparició de les restes.

Article 12. Trasllat de restes i proves genètiques

1. El trasllat de restes humanes com a conseqüència dels procediments de localització o per troballa casual requerirà autorització de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, amb informe, si escau, de la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica, sense perjudici del que l'autoritat judicial puga disposar d'acord amb el que disposen les resolucions de Nacions Unides en aquesta matèria.

2. Reglamentàriament es determinaran les condicions i els procediments per a garantir que les persones i les entitats afectades puguen recuperar les restes per a identificar-les i traslladar-les. A aquest fi, la Generalitat establirà un sistema de bancs de dades. Les restes que hagen sigut traslladades i no siguen reclamades s'hauran d'inhumar al cementeri corresponent al terme municipal en què es van trobar.

3. La Generalitat realitzarà proves bioantropològiques i genètiques que permeten la identificació de les restes òssies exhumades. Amb aquest fi, establirà i gestionarà un sistema de banc de dades d'ADN dependent, si escau, de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de València, lloc d'investigació i de depòsit temporal de totes les restes humanes exhumades fins a l'entrega definitiva per a la reinhumació.

TÍTOL II **Del dret a la justícia**

Article 13. Protocol d'informació per indicis de la comissió de delictes

L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques elaborarà i difondrà, a les forces i els cossos de seguretat, la fiscalia i els òrgans judicials, un protocol sobre la informació de les troballes i les investigacions, quan escaiga, per l'existència d'indicis de comissió de delictes que s'aprecien en ocasió de les localitzacions i les identificacions.

Article 14. Disposició d'accions processals

La conselleria competent en matèria de memòria democràtica podrà autoritzar l'Advocacia General de la Generalitat perquè inicié processos o es persone en els ja existents, de conformitat amb la Llei d'assistència jurídica de la Generalitat, per a l'exercici de les accions processals corresponents front als òrgans jurisdiccionals, per l'existència d'indicis de comissió de delictes en aquesta matèria.

Article 15. Dret d'informació i assistència a les víctimes

L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques facilitarà als interessats la informació, l'ajuda i l'assistència necessàries per a l'exercici dels seus drets, la difusió de les actuacions realitzades i prestarà l'ajuda i l'assistència necessàries. També es coordinarà amb els òrgans amb competències en aquesta matèria.

Article 16. Impuls i seguiment dels informes i les recomanacions d'organismes nacionals i internacionals

L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques realitzarà un seguiment dels informes i les recomanacions del Síndic de Greuges i del Defensor del Poble, així com dels organismes internacionals en matèria de dret a la veritat, la justícia i la reparació de les víctimes i garanties de no-repetició.

En nom de la Generalitat i en l'àmbit del seu territori, mantindrà una política de coordinació amb les institucions nacionals i internacionals i prestarà col·laboració als seus comitès, grups de treball, relators especials i la resta de mecanismes de promoció i protecció dels drets humans.

Humanos y las Libertades Públicas de acuerdo con las fórmulas de colaboración que se establezcan.

2. En el marco de la colaboración en materia de memoria democrática de la Generalitat y los entes locales prevista en el artículo 57, el ayuntamiento, en el ámbito de sus competencias, preservará, delimitará y vigilará la zona de aparición de los restos.

Artículo 12. Traslado de restos y pruebas genéticas

1. El traslado de restos humanos como consecuencia de los procedimientos de localización o por hallazgo casual requerirá autorización del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, con informe, en su caso, de la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática, sin perjuicio de lo que la autoridad judicial pueda disponer a tenor de lo dispuesto en las resoluciones de Naciones Unidas en esta materia.

2. Reglamentariamente se determinarán las condiciones y procedimientos para garantizar que las personas y entidades afectadas puedan recuperar los restos para su identificación y traslado. A este fin, la Generalitat establecerá un sistema de bancos de datos. Los restos que hayan sido trasladados y no sean reclamados deberán ser inhumados en el cementerio correspondiente al término municipal en el que se encontraron.

3. La Generalitat realizará pruebas bioantropológicas y genéticas que permitan la identificación de los restos óseos exhumados. A tal fin establecerá y gestionará un sistema de banco de datos de ADN dependiente, en su caso, del Instituto de Medicina Legal y Ciencias Forenses de Valencia, lugar de investigación y de depósito temporal de todos los restos humanos exhumados hasta la entrega definitiva para su reinhumación.

TÍTULO II **Del derecho a la justicia**

Artículo 13. Protocolo de puesta en conocimiento por indicios de la comisión de delitos

El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas elaborará y difundirá un protocolo sobre la puesta en conocimiento, a las fuerzas y cuerpos de seguridad, la fiscalía y los órganos judiciales, de los hallazgos e investigaciones, cuando proceda, por la existencia de indicios de comisión de delitos que se aprecien con ocasión de las localizaciones e identificaciones.

Artículo 14. Disposición de acciones procesales

La conselleria competente en materia de memoria democrática podrá autorizar a la Abogacía General de la Generalitat la iniciación de procesos o su personación en los ya existentes, de conformidad con la Ley de asistencia jurídica de la Generalitat, para el ejercicio de las correspondientes acciones procesales frente a los órganos jurisdiccionales, por la existencia de indicios de comisión de delitos en esta materia.

Artículo 15. Derecho de información y asistencia a las víctimas

El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas facilitará a los interesados la información, ayuda y asistencia necesarias para el ejercicio de sus derechos, la difusión de las actuaciones realizadas y prestará la ayuda y asistencia necesarias. También se coordinará con los órganos con competencias en esta materia.

Artículo 16. Impulso y seguimiento de los informes y recomendaciones de organismos nacionales e internacionales

El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas realizará un seguimiento de los informes y recomendaciones del Síndic de Greuges y del Defensor del Pueblo, así como de los organismos internacionales en materia de derecho a la verdad, la justicia y la reparación de las víctimas y garantías de no repetición.

En nombre de la Generalitat y en el ámbito de su territorio, mantendrá una política de coordinación con las instituciones nacionales e internacionales y prestará colaboración a sus comités, grupos de trabajo, relatores especiales y demás mecanismos de promoción y protección de los derechos humanos.

TÍTOL III
Del dret a la memòria democràtica valenciana

CAPÍTOL I
*De la documentació relativa a la memòria
democràtica valenciana*

Article 17. Documents de la memòria democràtica valenciana i la seua preservació

1. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per document de la memòria democràtica valenciana, o patrimoni immaterial valencià, tota informació produïda per les persones físiques o jurídiques de qualsevol naturalesa com a testimoni dels seus actes, recollida en un suport, amb independència de la forma d'expressió o context tecnològic en què s'haja generat relatiu a la salvaguarda, el coneixement i la difusió de la història de la lluita dels valencians i les valencianes pels seus drets i llibertats en el període que comprén la memòria democràtica valenciana.

2. Els documents produïts en la guerra civil i la dictadura conservats o reunits en l'exercici de les seues activitats per entitats i associacions de caràcter polític, econòmic, empresarial, sindical o religiós i per les entitats, les fundacions i les associacions culturals i educatives de caràcter privat establides al territori de l'actual Comunitat Valenciana integren el patrimoni documental valencià, en virtut de la legislació que sobre aquesta matèria hi siga aplicable.

3. D'acord amb el que estableix la Llei estatal 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura, els documents que es troben en arxius privats i públics relatius a la guerra civil i la dictadura franquista són constitutius del patrimoni documental i bibliogràfic.

4. En el marc del Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i dels programes anuals, s'emprendran les actuacions necessàries per a reunir i recuperar tots els documents i els testimonis orals d'interès per a la comunitat autònoma com a documents de la memòria democràtica valenciana.

Article 18. Protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana

1. Els poders públics adoptaran les mesures necessàries per a la protecció, la integritat, la descripció, la identificació i la difusió dels documents de la memòria democràtica valenciana, en particular, en els casos de major deteriorament o risc de degradació, per a protegir-los especialment front la sostracció, la destrucció o l'ocultació.

2. La Generalitat aprovarà, amb caràcter anual, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries i tenint en compte el pla d'actuació previst en l'article 42, un programa per a l'adquisició, la còpia o la subscripció de convenis sobre els documents referits a la memòria democràtica valenciana que es troben en arxius públics o privats, nacionals o estrangers, ja siguen originals o a través de qualsevol reproducció fidel a l'original. I establirà els mecanismes oportuns amb vista a la coordinació, la col·laboració i la cooperació amb el Centre Documental de la Memòria Històrica i Arxiu General de la Guerra Civil, prevists en l'article 20 de l'esmentada Llei estatal 52/2007, de 26 de desembre.

Article 19. Dret d'accés als documents

Pel seu interès general i la transcendència col·lectiva i democràtica, es garanteix el dret d'accés als documents de la memòria democràtica valenciana, de conformitat amb la normativa vigent que s'hi aplique.

TÍTULO III
Del derecho a la memoria democrática valenciana

CAPÍTULO I
*De la documentación relativa a la memoria
democrática valenciana*

Artículo 17. Documentos de la memoria democrática valenciana y su preservación

1. A los efectos de esta ley, se entiende por documento de la memoria democrática valenciana, o patrimonio inmaterial valenciano, toda información producida por las personas físicas o jurídicas de cualquier naturaleza como testimonio de sus actos, recogida en un soporte, con independencia de la forma de expresión o contexto tecnológico en el que se haya generado relativo a la salvaguarda, conocimiento y difusión de la historia de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades en el período que abarca la memoria democrática valenciana.

2. Los documentos producidos en la guerra civil y la dictadura conservados o reunidos en el ejercicio de sus actividades por entidades y asociaciones de carácter político, económico, empresarial, sindical o religioso y por las entidades, fundaciones y asociaciones culturales y educativas de carácter privado establecidas en el territorio de la actual Comunitat Valenciana integran el patrimonio documental valenciano, en virtud de la legislación que sobre esta materia resulte de aplicación.

3. De acuerdo con lo establecido en la Ley estatal 52/2007, de 26 diciembre, por la que se reconocen y amplían derechos y se establecen medidas en favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura, los documentos obrantes en archivos privados y públicos relativos a la guerra civil y la dictadura franquista son constitutivos del patrimonio documental y bibliográfico.

4. En el marco del Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana y de los programas anuales, se acometerán las actuaciones necesarias para reunir y recuperar todos los documentos y testimonios orales de interés para la comunidad autónoma como documentos de la memoria democrática valenciana.

Artículo 18. Protección y recuperación de documentos de la memoria democrática valenciana

1. Los poderes públicos adoptarán las medidas necesarias para la protección, integridad, descripción, identificación y difusión de los documentos de la memoria democrática valenciana, en particular en los casos de mayor deterioro o riesgo de degradación, protegiéndolos especialmente frente a la sustracción, destrucción u ocultación.

2. La Generalitat aprobará, con carácter anual, de acuerdo a las disponibilidades presupuestarias y teniendo en cuenta el plan de actuación previsto en el artículo 42, un programa para la adquisición, copia o suscripción de convenios sobre los documentos referidos a la memoria democrática valenciana que obren en archivos públicos o privados, nacionales o extranjeros, ya sean originales o a través de cualquier reproducción fiel al original. Y establecerá los mecanismos oportunos en orden a la coordinación, colaboración y cooperación con el Centro Documental de la Memoria Histórica y Archivo General de la Guerra Civil, previstos en el artículo 20 de la citada Ley estatal 52/2007, de 26 de diciembre.

Artículo 19. Derecho de acceso a los documentos

Por su interés general y la transcendencia colectiva y democrática, se garantiza el derecho de acceso a los documentos de la memoria democrática valenciana, de conformidad con la normativa vigente que sea de aplicación.

CAPÍTOL II

Llocs i itineraris de la memòria democràtica

Secció primera Llocs i itineraris

Article 20. Llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

1. Tindran consideració de llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana aquells espais, immobles o paratges que es troben a la comunitat autònoma i revelen interès per a aquesta per haver-s'hi desenvolupat fets de singular rellevància per la seua significació històrica, simbòlica o per la seua repercussió en la memòria col·lectiva de la lluita dels valencians i les valencianes pels seus drets i llibertats democràtiques, en el període que comprèn des de la proclamació de la II República Espanyola, el 14 d'abril de 1931, fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, el 10 de juliol de 1982.

2. Es denominaran itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana els conjunts formats per dos o més llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana que coincidisquen en l'espai i tinguen criteris interpretatius comuns de caràcter històric o simbòlic, sense perjudici que hi concórreguen altres valors rellevants de caràcter arquitectònic, paisatgístic o de tipus ambiental, etnogràfic o antropològic.

3. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, en col·laboració amb les conselleries competents en matèria de patrimoni cultural, educació, medi ambient, turisme i ordenació del territori i paisatge, així com amb la resta d'administracions públiques i altres entitats i associacions interessades, podrà impulsar la configuració d'itineraris culturals de caràcter interdisciplinari on s'integre la memòria democràtica associada amb els valors ambientals i amb l'ocupació humana del territori des d'una perspectiva històrica.

4. S'exclouen del règim previst en els articles 25 i 26 d'aquesta llei els béns adscrits a usos i serveis públics de titularitat estatal, sense perjudici del manteniment de les relacions oportunes de col·laboració i cooperació administratives.

Secció segona Catàleg

Article 21. Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

1. Es crea el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana amb l'objecte d'inscriure-hi aquells espais, immobles o paratges que reunisquen les característiques definides en l'article 20.

2. La formació, la gestió i la divulgació del Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, que serà públic, correspon a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques.

Article 22. Procediment d'inscripció

1. El procediment per a la inscripció, l'iniciará d'ofici l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques. Qualsevol persona física o jurídica, mitjançant un escrit raonat dirigit a aquest institut, podrà instar la iniciació esmentada. La sol·licitud s'entendrà desestimada transcorreguts tres mesos des que s'haja presentat sense haver-se dictat i notificat resolució expressa.

2. La iniciació del procediment es realitzarà mitjançant un acord motivat que inclourà, com a mínim, els punts següents:

- a) Identificació del bé
- b) Identificació dels valors materials, històrics o simbòlics que en justifiquen la inscripció
- c) Descripció i determinació de les parts del bé que són objecte d'inscripció
- d) Delimitació cartogràfica amb les coordenades geogràfiques corresponents

CAPÍTULO II

Lugares e itinerarios de la memoria democrática

Sección primera Lugares e itinerarios

Artículo 20. Lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana

1. Tendrán consideración de lugares de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana aquellos espacios, inmuebles o parajes que se encuentren en ella y revelen interés para la comunidad autónoma, por haberse desarrollado en ellos hechos de singular relevancia por su significación histórica, simbólica o por su repercusión en la memoria colectiva de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades democráticas en el período que abarca desde la proclamación de la II República Española, el 14 de abril de 1931, hasta la entrada en vigor del Estatuto de autonomía de la Comunitat Valenciana, el 10 de julio de 1982.

2. Se denominarán itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana los conjuntos formados por dos o más lugares de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana que coincidan en el espacio y tengan criterios interpretativos comunes de carácter histórico o simbólico, sin perjuicio de que concurren otros valores relevantes de carácter arquitectónico, paisajístico o de tipo ambiental, etnográfico o antropológico.

3. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, en colaboración con las consejerías competentes en materia de patrimonio cultural, educación, medio ambiente, turismo y ordenación del territorio y paisaje, así como con el resto de administraciones públicas y otras entidades y asociaciones interesadas, podrá impulsar la configuración de itinerarios culturales de carácter interdisciplinar donde se integre la memoria democrática asociada con los valores ambientales y con la ocupación humana del territorio desde una perspectiva histórica.

4. Se excluyen del régimen previsto en los artículos 25 y 26 de esta ley los bienes adscritos a usos y servicios públicos de titularidad estatal, sin perjuicio del mantenimiento de las relaciones oportunas de colaboración y cooperación administrativas.

Sección segunda Catálogo

Artículo 21. Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana

1. Se crea el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana con el objeto de inscribir en él aquellos espacios, inmuebles o parajes que reúnan las características definidas en el artículo 20.

2. La formación, gestión y divulgación del Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, que será público, corresponde al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas.

Artículo 22. Procedimiento de inscripción

1. El procedimiento para la inscripción se iniciará de oficio por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas. Cualquier persona física o jurídica, mediante escrito razonado dirigido a este instituto, podrá instar dicha iniciación. La solicitud se entenderá desestimada transcurridos tres meses desde su presentación sin haberse dictado y notificado resolución expresa.

2. La iniciación del procedimiento se realizará mediante acuerdo motivado que incluirá, como mínimo, los siguientes extremos:

- a) Identificación del bien
- b) Identificación de los valores materiales, históricos o simbólicos que justifican su inscripción
- c) Descripción y determinación de las partes del bien que son objeto de inscripción
- d) Delimitación cartográfica del mismo con sus correspondientes coordenadas geográficas

e) Instruccions particulars de protecció i usos compatibles
f) Mesures cautelars que calguen per a protegir i conservar el bé, d'acord amb el que preveu l'apartat 3 d'aquest article

3. La iniciació comportarà l'anotació preventiva del bé en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, determinarà l'aplicació immediata del règim previst en aquesta llei per als béns inscrits i comportarà la suspensió cautelar de les llicències municipals corresponents de parcel·lació, edificació o demolició, així com dels efectes de les ja atorgades. Igualment, suspèn timerà cautelarment qualsevol intervenció que pose en perill els valors del bé a protegir. La suspensió dependrà de la resolució o la caducitat de l'expedient. No obstant això, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques podrà autoritzar les actuacions esmentades quan aprecie que no perjudiquen els valors del bé que van motivar la incoació del procediment.

4. L'acord d'inici del procediment d'inscripció en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana es publicarà en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

5. En el procediment per a la inscripció serà preceptiu el tràmit d'informació pública, d'audiència als particulars directament afectats i d'audiència al municipi o municipis on radique el lloc o l'itinerari i l'informe del comitè tècnic d'experts previst en aquesta llei.

6. La resolució del procediment d'inscripció en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, la dictarà en el termini de nou mesos la persona titular de la presidència de l'Institut. La resolució es notificarà als interessats directament afectats, es publicarà en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* i s'inscriurà en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

7. La caducitat del procediment es produirà transcorreguts nou mesos des de la data de la iniciació, sense que se n'haja dictat i notificat la resolució. Declarada la caducitat del procediment, no podrà tornar a iniciar-se en els tres anys següents, llevat que es realitze a instàncies del titular del bé.

Article 23. Modificació i cancel·lació de la inscripció

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques podrà modificar i, si escau, cancel·lar la inscripció dels béns inscrits en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana quan hagen canviat o desaparegut les circumstàncies que en van motivar la inscripció.

2. En cap supòsit no podran invocar-se, com a causes per a la cancel·lació de la inscripció, les que es deriven de l'incompliment de l'obligació de conservació.

3. La modificació i la cancel·lació de la inscripció dels llocs i els itineraris es realitzaran seguint el procediment establert en l'article anterior per a inscriure'ls i, igualment, es publicaran en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Article 24. Efectes de la inscripció

La inscripció d'un lloc o itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana en el catàleg suposarà un reconeixement singular i l'aplicació del règim general de protecció establert en aquesta llei.

Article 25. Obligacions derivades de la inscripció

1. Les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdors dels terrenys o els immobles inscrits com a lloc de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana tenen el deure de conservar-lo i mantenir-lo per tal que es garantisca la salvaguarda dels valors, de manera que les característiques que l'identifiquen no es perden, destruïsquen o patisquen un deteriorament irreparable. A aquests efectes, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques podrà assessorar sobre aquelles obres i actuacions necessàries per al compliment del deure de conservació.

2. En el cas que, per a garantir la conservació, el manteniment o la custòdia dels béns inscrits com a lloc de la memòria democràtica de la

e) Instrucciones particulares de protección y usos compatibles
f) Medidas cautelares para la protección y conservación del bien, de acuerdo con lo previsto en el apartado 3 de este artículo

3. La iniciación llevará aparejada la anotación preventiva del bien en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, determinará la aplicación inmediata del régimen previsto en esta ley para los bienes inscritos y conllevará la suspensión cautelar de las correspondientes licencias municipales de parcelación, edificación o demolición, así como de los efectos de las ya otorgadas. Igualmente, suspenderá cautelarmente cualquier intervención que ponga en peligro los valores del bien a proteger. La suspensión dependerá de la resolución o caducidad del expediente. No obstante, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas podrá autorizar dichas actuaciones cuando aprecie que no perjudican los valores del bien que motivaron la incoación del procedimiento.

4. El acuerdo de inicio del procedimiento de inscripción en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana será objeto de publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

5. En el procedimiento para la inscripción será preceptivo el trámite de información pública, de audiencia a los particulares directamente afectados y de audiencia al municipio o municipios donde radique el lugar o itinerario y el informe del comité técnico de expertos contemplado en esta ley.

6. La resolución del procedimiento de inscripción en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana se dictará en el plazo de nueve meses por la persona titular de la presidencia del instituto. La resolución será notificada a los interesados directamente afectados, publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* e inscrita en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

7. La caducidad del procedimiento se producirá transcurridos nueve meses desde la fecha de su iniciación sin que se haya dictado y notificado su resolución. Declarada la caducidad del procedimiento, no podrá volver a iniciarse en los tres años siguientes, salvo que se realice a instancias del titular del bien.

Artículo 23. Modificación y cancelación de la inscripción

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas podrá modificar y, en su caso, cancelar la inscripción de los bienes inscritos en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana cuando hayan cambiado o desaparecido las circunstancias que motivaron su inscripción.

2. En ningún supuesto podrán invocarse, como causas para la cancelación de la inscripción, las que se deriven del incumplimiento de la obligación de conservación.

3. La modificación y cancelación de la inscripción de los lugares e itinerarios se realizarán siguiendo el procedimiento establecido en el artículo anterior para su inscripción e, igualmente, serán objeto de publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Artículo 24. Efectos de la inscripción

La inscripción de un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana en el catálogo supondrá un reconocimiento singular y la aplicación del régimen general de protección establecido en esta ley.

Artículo 25. Obligaciones derivadas de la inscripción

1. Las personas propietarias, titulares de derechos o simples poseedoras de los terrenos o inmuebles inscritos como lugar de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana tienen el deber de conservarlo y mantenerlo de manera que se garantice la salvaguarda de sus valores, de forma que las características que lo identifican no se pierdan, destruyan o sufran un deterioro irreparable. A estos efectos, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas podrá asesorar sobre aquellas obras y actuaciones precisas para el cumplimiento del deber de conservación.

2. En el supuesto de que, para garantizar la conservación, mantenimiento o custodia de los bienes inscritos como lugar de la memo-

Comunitat Valenciana, calga realitzar-hi obres o actuacions de qualsevol tipus, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, a la vista dels informes tècnics de què es desprenga la necessitat esmentada, ordenarà a les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdors les actuacions que han de dur-se a terme i el termini màxim d'execució. L'ordre esmentada no excusarà l'obligació d'obtenir d'altres administracions públiques les llicències o les autoritzacions que corresponguen. Les persones destinatàries de tals ordres d'execució estaran obligades a adoptar únicament aquelles obres o actuacions necessàries ordenades per l'institut el cost de les quals no supere el 50 % del valor del bé de què es tracte, d'acord amb les prioritats que en cada cas assenyalen l'institut.

3. Així mateix, les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdors dels terrenys o els immobles inscrits com a lloc de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana tindran l'obligació de permetre'n la visita pública en dies i hores prèviament assenyalats. L'Institut Valencià de la Memòria, els Drets Humans i les Llibertats Públiques podrà dispensar, totalment o parcialment, el compliment d'aquesta obligació quan hi haja causa justificada.

A més, hauran de permetre la inspecció per part de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, així com facilitar la informació que demanen les administracions públiques competents sobre l'estat del lloc i la utilització.

4. Sense perjudici del que disposa el títol VI, la falta del compliment de les obligacions establides en aquesta llei per a les persones propietàries, posseïdors o titulars de drets sobre béns inscrits en el catàleg, incloses les instruccions particulars de protecció i usos compatibles i les mesures cautelars previstes en l'article 22, facultarà la Generalitat per a l'expropiació total o parcial del lloc per causa d'interès públic o social. S'hi aplicarà la normativa en matèria d'expropiació. Constituirà causa d'interès social per a l'expropiació per la Generalitat el perill de destrucció o deteriorament irreparable del bé.

Article 26. Règim general de protecció i conservació

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques podrà impedir un enderrocament i suspendre qualsevol classe d'obra o intervenció en un lloc de la memòria democràtica inscrit en el catàleg.

2. Igualment, podrà actuar d'aquesta manera en el supòsit d'anotació preventiva en el catàleg, prevista en l'article 22.3, com a mesura cautelar.

3. Amb la finalitat de salvaguardar els valors simbòlics i històrics o altres singulars previstos en l'article 20 que van motivar-ne la inscripció en el catàleg i sense perjudici de l'excepció prevista en l'apartat 6 d'aquest article, caldrà l'autorització de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, amb caràcter previ a la concessió de les altres autoritzacions o llicències per a qualsevol canvi o modificació que es desitge dur a terme en un lloc de la memòria democràtica, tant si es tracta d'obres de tota mena, incloses remocions de terreny, com de canvis d'ús. Igualment, la col·locació de publicitat comercial, cablejat, antenes i conduccions aparents estarà sotmesa a l'autorització prèvia esmentada.

4. La sol·licitud d'autorització haurà d'acompanyar-se del projecte de conservació, al qual es refereix l'apartat 5, corresponent a la intervenció que es pretenga realitzar. En la resolució del procediment l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques valorarà el projecte d'obra o intervenció i la repercussió sobre la conservació dels valors del bé inscrit. Indicarà les condicions especials a què, si escau, han de subjectar-se els treballs, com també les recomanacions tècniques i correctores que s'estimen necessàries per a la protecció i la conservació del bé. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques disposarà d'un termini de tres mesos, comptadors a partir de la recepció de tota la documentació exigida, per a resoldre sobre la sol·licitud d'autorització. Transcorregut el termini esmentat sense haver-se notificat resolució expressa, la persona interessada entendrà desestimada la sol·licitud d'autorització. L'autorització s'entendrà caducada si transcorre un any sense haver-se iniciat les actuacions per a les quals es va sol·licitar.

ria democràtica de la Comunitat Valenciana, resulte necesario llevar a cabo obras o actuaciones de cualquier tipo en los mismos, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, a la vista de los informes técnicos de los que se desprenda dicha necesidad, ordenará a las personas propietarias, titulares de derechos o simples poseedoras las actuaciones que deben llevarse a cabo y el plazo máximo de ejecución. Dicha orden no excusará de la obligación de obtener de otras administraciones públicas las licencias o autorizaciones que correspondan. Las personas destinatarias de tales órdenes de ejecución vendrán obligadas a adoptar únicamente aquellas obras o actuaciones necesarias ordenadas por el instituto cuyo coste no supere el 50 % del valor del bien de que se trate, con arreglo a las prioridades señaladas en cada caso por el instituto.

3. Asimismo, las personas propietarias, titulares de derechos o simples poseedoras de los terrenos o inmuebles inscritos como lugar de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana tendrán la obligación de permitir su visita pública en días y horas previamente señalados. El cumplimiento de esta obligación podrá ser dispensado, total o parcialmente, por el Instituto Valenciano de la Memoria, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas cuando medie causa justificada.

Además, deberán permitir la inspección por parte del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, así como facilitar la información que pidan las administraciones públicas competentes sobre el estado del lugar y su utilización.

4. Sin perjuicio de lo dispuesto en el título VI, la falta del cumplimiento de las obligaciones establecidas en esta ley para las personas propietarias, poseedoras o titulares de derechos sobre bienes inscritos en el catálogo, incluidas las instrucciones particulares de protección y usos compatibles y las medidas cautelares previstas en el artículo 22, facultará a la Generalitat para la expropiación total o parcial del lugar por causa de interés público o social, resultando aplicable la normativa en materia de expropiación. Constituirá causa de interés social para la expropiación por la Generalitat el peligro de destrucción o deterioro irreparable del bien.

Artículo 26. Régimen general de protección y conservación

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas podrá impedir un derribo y suspender cualquier clase de obra o intervención en un lugar de la memoria democrática inscrito en el catálogo.

2. Igualmente podrá actuar de ese modo en el supuesto de anotación preventiva en el catálogo, prevista en el artículo 22.3, como medida cautelar.

3. Con la finalidad de salvaguardar los valores simbólicos e históricos u otros singulares previstos en el artículo 20 que motivaron su inscripción en el catálogo y sin perjuicio de la excepción prevista en el apartado 6 de este artículo, será necesaria la autorización del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, con carácter previo a la concesión de las restantes autorizaciones o licencias para cualquier cambio o modificación que se desee llevar a cabo en un lugar de la memoria democrática, tanto se trate de obras de todo tipo, incluyendo remociones de terreno, como de cambios de uso. Igualmente, la colocación de publicidad comercial, cableado, antenas y conducciones aparentes estará sometida a dicha autorización previa.

4. La solicitud de autorización deberá acompañarse del proyecto de conservación, al que se refiere el apartado 5, correspondiente a la intervención que se pretenda realizar. En la resolución del procedimiento se valorará por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas el proyecto de obra o intervención y su repercusión sobre la conservación de los valores del bien inscrito, indicándose las condiciones especiales a las que deben, en su caso, sujetarse los trabajos, así como las recomendaciones técnicas y correctoras que se estimen necesarias para la protección y conservación del bien. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas dispondrá de un plazo de tres meses, contados a partir de la recepción de toda la documentación exigida, para resolver sobre la solicitud de autorización. Transcurrido dicho plazo sin haberse notificado resolución expresa, la persona interesada entenderá desestimada la solicitud de autorización. La autorización se entenderá caducada si transcurriera un año sin haberse iniciado las actuaciones para las que fue solicitada.

5. El projecte de conservació contindrà un estudi històric del lloc, un diagnòstic de l'estat de conservació actual, una proposta d'actuació i un pressupost econòmic d'execució. El projecte de conservació, el subscriurà personal tècnic competent.

6. Les instruccions particulars de protecció o la fitxa corresponent de catàleg determinaran aquelles obres o actuacions no sotmeses a autorització en els llocs de la memòria democràtica.

7. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, en el marc dels programes d'actuació previstos en l'article 42, col·laborarà en la conservació, el manteniment i la rehabilitació dels llocs i els itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

Article 27. Protecció amb relació a instruments d'ordenació del territori, urbanisme i medi ambient

1. Els instruments de planificació territorial i el planejament urbanístic establiran determinacions d'ordenació, acords amb el règim de protecció establert per als béns inscrits al Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

2. El planejament urbanístic inclourà els llocs inscrits en el catàleg corresponent mitjançant fitxa individualitzada i amb un grau de protecció adequat a la preservació dels béns esmentats.

3. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques emetrà un informe preceptiu i vinculant al planejament territorial i urbanístic, sobre els béns inscrits en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

4. Els informes a què es refereix l'apartat anterior s'emetraran en el termini de tres mesos. En cas que no siguin emesos en aquest termini, s'entendran favorables.

5. En les actuacions sotmeses als instruments de prevenció i control ambiental segons la legislació vigent, s'adoptaran les mesures protectores i cautelars necessàries per a conservar els béns inscrits en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

Secció tercera Difusió

Article 28. Difusió i interpretació del que s'hi esdevingué

1. Per a cada lloc o itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques establirà mitjans de difusió i interpretació del que s'hi esdevingué. Igualment determinarà els materials, les condicions i els mitjans de difusió escaients i propiciarà la col·laboració de les entitats locals de l'entorn, de les universitats i de les entitats memorialistes valencianes.

2. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques establirà la identitat gràfica dels llocs o els itineraris de la memòria democràtica per a senyalitzar-los i difondre'ls oficialment, d'acord amb la normativa vigent en matèria d'identitat corporativa.

CAPÍTOL III Del moviment memorialista

Article 29. Reconeixement del moviment memorialista

1. Les entitats memorialistes contribueixen a la conscienciació social per a la preservació de la memòria democràtica valenciana i a la defensa dels drets de les víctimes.

2. Les entitats memorialistes són reconegudes per aquesta llei com a titulars d'interessos legítims col·lectius de les víctimes.

Article 30. Registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana

1. El Registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana té caràcter públic i depèn de la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica.

5. El proyecto de conservación contendrá un estudio histórico del lugar, un diagnóstico de su estado de conservación actual, así como una propuesta de actuación y un presupuesto económico de ejecución. El proyecto de conservación será suscrito por personal técnico competente.

6. Las instrucciones particulares de protección o la correspondiente ficha de catálogo determinarán aquellas obras o actuaciones no sometidas a autorización en los lugares de la memoria democrática.

7. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, en el marco de los programas de actuación previstos en el artículo 42, colaborará en la conservación, mantenimiento y rehabilitación de los lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

Artículo 27. Protección en relación con instrumentos de ordenación del territorio, urbanismo y medio ambiente

1. Los instrumentos de planificación territorial y el planeamiento urbanístico establecerán determinaciones de ordenación acordes con el régimen de protección establecido para los bienes inscritos en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

2. El planeamiento urbanístico incluirá los lugares inscritos en el correspondiente catálogo mediante ficha individualizada y con un grado de protección adecuado a la preservación de dichos bienes.

3. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas emitirá informe preceptivo y vinculante al planeamiento territorial y urbanístico respecto de los bienes inscritos en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

4. Los informes a los que se refiere el apartado anterior se emitirán en el plazo de tres meses. En caso de no ser emitidos en este plazo, se entenderán favorables.

5. En las actuaciones sometidas a los instrumentos de prevención y control ambiental según la legislación vigente, se adoptarán las medidas protectoras y cautelares necesarias para conservar los bienes inscritos en el Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

Sección tercera Difusión

Artículo 28. Difusión e interpretación de lo acaecido

1. Para cada lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas establecerá medios de difusión e interpretación de lo acaecido en el mismo. Igualmente determinará los materiales, condiciones y medios de difusión apropiados y propiciará la colaboración de las entidades locales del entorno, de las universidades y de las entidades memorialistas valencianas.

2. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas establecerá la identidad gráfica de los lugares o itinerarios de la memoria democrática para su señalización y difusión oficial, de acuerdo con la normativa vigente en materia de identidad corporativa.

CAPÍTULO III Del movimiento memorialista

Artículo 29. Reconocimiento del movimiento memorialista

1. Las entidades memorialistas contribuyen a la concienciación social para la preservación de la memoria democrática valenciana y a la defensa de los derechos de las víctimas.

2. Las entidades memorialistas son reconocidas por esta ley como titulares de intereses legítimos colectivos de las víctimas.

Artículo 30. Registro de entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana

1. El Registro de entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana tiene carácter público y depende de la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática.

2. En aquest registre podran inscriure's aquelles entitats, legalment constituïdes, entre els objectius i els fins estatutaris de les quals figure la memòria democràtica valenciana o la defensa dels drets de les víctimes previstes en aquesta llei i que complisquen els requisits següents:

- a) Que no tinguen ànim lucratiu
- b) Que actuen al territori de la Comunitat Valenciana
- c) Que tinguen un domicili al territori de la Comunitat Valenciana

3. El procediment d'inscripció en el registre s'establirà reglamentàriament.

Article 31. Foment de l'activitat de les entitats memorialistes

La Generalitat promourà, en el marc dels programes d'actuació previstos en l'article 42, la realització de mesures que contribuïsquen a la consecució dels objectius d'aquesta llei a través de l'actuació d'entitats memorialistes, a les quals donarà suport en la creació i el manteniment.

CAPÍTOL IV

De la investigació, l'ensenyament i la divulgació

Article 32. De la investigació

A fi d'avançar en l'estudi i el coneixement científic de la memòria democràtica valenciana, la Generalitat promourà projectes d'investigació en què podran participar les universitats públiques i les entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana, d'acord amb els programes d'actuació aprovats d'acord amb el que estableix l'article 42. S'atendrà, de forma singular, la investigació sobre l'experiència específica de les dones en l'àmbit de la memòria democràtica.

Article 33. De l'ensenyament

1. Per a enfortir els valors democràtics, la conselleria competent en matèria d'educació inclourà la memòria democràtica en el currículum de l'educació primària, de l'educació secundària obligatòria, del batxillerat i de l'educació permanent de persones adultes, i promourà els ensenyaments democràtics i de defensa dels drets humans continguts en les gestes col·lectives i individuals que les persones antifranquistes van exercir en la seua lluita contra la dictadura. Els continguts hauran de basar-se en les pràctiques científiques pròpies de la investigació històrica.

2. Amb l'objectiu de dotar el professorat d'eines conceptuals i metodològiques adequades, la conselleria competent en matèria d'educació incorporarà als plans de formació del professorat l'actualització científica, didàctica i pedagògica amb relació al tractament escolar de la memòria democràtica valenciana.

3. Així mateix, s'impulsarà en col·laboració amb les universitats públiques valencianes la incorporació de la memòria democràtica en els estudis universitaris que corresponga.

Article 34. De la divulgació

A través dels mitjans de comunicació públics de la Comunitat Valenciana, es potenciarà el coneixement de la memòria democràtica valenciana mitjançant programes específics divulgatius de debat, documentals i mitjançant la cobertura informativa de les activitats relacionades amb la matèria.

S'atendrà, de forma singular, la divulgació sobre l'experiència específica de les dones en l'àmbit de la memòria democràtica.

S'aprovarà un manual d'estil sobre llenguatge i tractament de la informació en matèria de memòria democràtica.

2. En este registro podrán inscribirse aquellas entidades, legalmente constituidas, entre cuyos objetivos y fines estatutarios figure la memoria democrática valenciana o la defensa de los derechos de las víctimas contempladas en esta ley y que cumplan los siguientes requisitos:

- a) Que carezcan de ánimo de lucro
- b) Que actúen en el territorio de la Comunitat Valenciana
- c) Que tengan un domicilio en el territorio de la Comunitat Valenciana

3. El procedimiento de inscripción en el registro se establecerá reglamentariamente.

Artículo 31. Fomento de la actividad de las entidades memorialistas

La Generalitat promoverá, en el marco de los programas de actuación previstos en el artículo 42, la realización de medidas que contribuyan a la consecución de los objetivos de esta ley a través de la actuación de entidades memorialistas, a las que apoyará en su creación y mantenimiento.

CAPÍTULO IV

De la investigación, enseñanza y divulgación

Artículo 32. De la investigación

Con objeto de avanzar en el estudio y conocimiento científico de la memoria democrática valenciana, la Generalitat promoverá proyectos de investigación en los que podrán participar las universidades públicas y entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana, de acuerdo con los programas de actuación aprobados conforme a lo establecido en el artículo 42. Se atenderá, de forma singular, la investigación sobre la experiencia específica de las mujeres en el ámbito de la memoria democrática.

Artículo 33. De la enseñanza

1. Para fortalecer los valores democráticos, la conselleria competente en materia de educación incluirá la memoria democrática en el currículo de la educación primaria, de la educación secundaria obligatoria, del bachillerato y de la educación permanente de personas adultas, y promoverá las enseñanzas democráticas y de defensa de los derechos humanos contenidas en las gestas colectivas e individuales que las personas antifranquistas desempeñaron en su lucha contra la dictadura. Los contenidos deberán basarse en las prácticas científicas propias de la investigación historiográfica.

2. Con el objetivo de dotar al profesorado de herramientas conceptuales y metodológicas adecuadas, la conselleria competente en materia de educación incorporará a los planes de formación del profesorado la actualización científica, didáctica y pedagógica en relación con el tratamiento escolar de la memoria democrática valenciana.

3. Asimismo, se impulsará en colaboración con las universidades públicas valencianas la incorporación de la memoria democrática en los estudios universitarios que proceda.

Artículo 34. De la divulgación

A través de los medios de comunicación públicos de la Comunitat Valenciana, se potenciará el conocimiento de la memoria democrática valenciana mediante programas específicos divulgativos de debate, documentales y mediante la cobertura informativa de las actividades relacionadas con la materia.

Se atenderá, de forma singular, la divulgación sobre la experiencia específica de las mujeres en el ámbito de la memoria democrática.

Se aprobará un manual de estilo sobre lenguaje y tratamiento de la información en materia de memoria democrática.

TÍTOL IV
Del dret a la reparació i al
reconeixement a les víctimes

CAPÍTOL I
Reparació i reconeixement

Article 35. Actuacions i mesures de reparació i reconeixement

1. La Generalitat promourà mesures de reparació a les víctimes, com també a les organitzacions que van contribuir a la defensa de la democràcia, mitjançant l'elaboració d'estudis i publicacions, la celebració de jornades i homenatges o la construcció de monuments o elements anàlegs en record i reconeixement seus. Així mateix, promourà totes les actuacions necessàries per a restituir la dignitat de les víctimes.

2. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques col·laborarà i donarà suport a les entitats locals, les universitats i les entitats memorialistes en accions de reparació i reconeixement de les víctimes.

3. El Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana incorporarà accions específiques dirigides al reconeixement i la reparació de les víctimes, així com a les institucions valencianes, les forces de l'ordre públic i les organitzacions socials que van lluitar en defensa de la legalitat democràtica republicana durant la guerra civil i la dictadura franquista.

4. En tot cas, el Consell, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques facilitarà als familiars que així ho sol·liciten la gestió i l'obtenció de la declaració de reparació i reconeixement personal que expedeix el ministeri competent en matèria de justícia sobre la Llei estatal 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura.

5. La Generalitat impulsarà, si escau, actuacions per a fer corresponsables de les mesures de reconeixement i reparació les entitats que van utilitzar els treballs forçats en benefici seu.

Article 36. Dia de record i homenatge a les víctimes de la guerra civil i la dictadura

1. Es declara el 28 de març de cada any dia de record i homenatge a les víctimes de la guerra civil i la dictadura.

2. Les institucions públiques valencianes impulsaran en aquesta data actes de reconeixement i homenatge amb l'objecte de mantenir la seua memòria i reivindicar els valors democràtics i la lluita del poble valencià per les seues llibertats.

Article 37. Dignificació de les fosses comunes

La Generalitat, a través de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural i d'acord amb les entitats locals, impulsarà un protocol d'actuació per a dignificar les fosses comunes de les víctimes als cementeris municipals, parroquials i enlloc on hi haja o hi haja hagut soterraments relacionats amb la guerra civil o la dictadura.

Article 38. Investigació científica i divulgació

La investigació científica i la difusió del coneixement en matèria de memòria democràtica mitjançant el foment de publicacions, revistes, la realització de congressos, jornades i altres trobades de tipus científic i divulgatiu seran una prioritat de la Generalitat com a mesura específica de reconeixement i reparació a les víctimes. S'atendrà, de forma singular, la investigació i la divulgació sobre l'experiència específica de les persones i els col·lectius enumerats en l'article 4.

TÍTULO IV
Del derecho a la reparación y al
reconocimiento a las víctimas

CAPÍTULO I
Reparación y reconocimiento

Artículo 35. Actuaciones y medidas de reparación y reconocimiento

1. La Generalitat promoverá medidas de reparación a las víctimas, así como a las organizaciones que contribuyeron a la defensa de la democracia, mediante la elaboración de estudios y publicaciones, la celebración de jornadas y homenajes o la construcción de monumentos o elementos análogos en su recuerdo y reconocimiento. Asimismo, promoverá todas las actuaciones necesarias para restituir la dignidad de las víctimas.

2. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas colaborará y apoyará a las entidades locales, universidades y entidades memorialistas en acciones de reparación y reconocimiento de las víctimas.

3. El Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana incorporarà accions específiques dirigides al reconeixement i la reparació de les víctimes, així com a les institucions valencianes, forces del orden público y organizaciones sociales que lucharon en defensa de la legalidad democrática republicana durante la guerra civil y la dictadura franquista.

4. En todo caso, el Consell, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas facilitará a los familiares que así lo soliciten la gestión y obtención de la declaración de reparación y reconocimiento personal que expide el ministerio competente en materia de justicia sobre la Ley estatal 52/2007, de 26 de diciembre, por la que se reconocen y amplían derechos y se establecen medidas en favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura.

5. La Generalitat impulsarà, en su caso, actuaciones para hacer correspondientes de las medidas de reconocimiento y reparación a las entidades que utilizaron los trabajos forzados en su beneficio.

Artículo 36. Día de recuerdo y homenaje a las víctimas de la guerra civil y la dictadura

1. Se declara el 28 de marzo de cada año como día de recuerdo y homenaje a las víctimas de la guerra civil y la dictadura.

2. Las instituciones públicas valencianas impulsarán en esa fecha actos de reconocimiento y homenaje con el objeto de mantener su memoria y reivindicar los valores democráticos y la lucha del pueblo valenciano por sus libertades.

Artículo 37. Dignificación de las fosas comunes

La Generalitat, a través del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, en colaboración con la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural y de acuerdo con las entidades locales, impulsará un protocolo de actuación para dignificar las fosas comunes de las víctimas en los cementerios municipales, parroquiales y en todos los lugares fuera de ellos que contengan o hayan contenido enterramientos relacionados con la guerra civil o la dictadura.

Artículo 38. Investigación científica y divulgación

La investigación científica, así como la difusión del conocimiento en materia de memoria democrática mediante el fomento de publicaciones, revistas, la realización de congresos, jornadas y demás encuentros de tipo científico y divulgativo serán una prioridad de la Generalitat como medida específica de reconocimiento y reparación a las víctimas. Se atenderá, de forma singular, la investigación y divulgación sobre la experiencia específica de las personas y colectivos enumerados en el artículo 4.

CAPÍTOL II

Símbols, vestigis i actes contraris a la memòria democràtica

Article 39. Elements commemoratius contraris a la memòria democràtica

1. L'exhibició pública d'escuts, insígnies, plaques i altres objectes o mencions, com ara el nomenclàtor de carrers, inscripcions i altres elements adossats a edificis públics o situats a la via pública, realitzats en commemoració, exaltació o enaltiment individual o col·lectiu de la revolta militar de 1936 i del franquisme, dels seus dirigents o de les organitzacions que van sustentar el règim dictatorial es considera contrària a la memòria democràtica i a la dignitat de les víctimes.

2. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana, en l'exercici de les seues competències i de conformitat amb el que estableix l'apartat primer, adoptaran les mesures necessàries per a retirar o eliminar els elements contraris a la memòria democràtica, sense perjudici de les actuacions que les víctimes, els seus familiars o les entitats memorialistes puguin dur a terme en defensa del seu dret a l'honor i la dignitat.

3. Quan els elements contraris a la memòria democràtica estiguen col·locats en edificis de caràcter privat amb projecció a un espai visible d'accés o ús públic, les persones propietàries hauran de retirar-los o eliminar-los.

4. Quan els elements contraris a la memòria democràtica estiguen col·locats en edificis de caràcter públic, les institucions o les persones jurídiques titulars seran responsables de retirar-los o eliminar-los.

5. Per a determinar els elements contraris a la memòria democràtica que no hagen sigut retirats o eliminats voluntàriament, es constituirà una comissió tècnica dependent de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, que elaborarà una relació dels elements que s'han de retirar o eliminar. La seua composició, la forma d'integració, la dependència jeràrquica, les funcions i les competències, les regles de funcionament i d'altres requisits exigits legalment s'establiran reglamentàriament. L'òrgan directiu de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques notificarà a les persones titulars dels elements inclosos en aquesta relació l'incompliment de la seua obligació d'eliminar-los o retirar-los.

6. En el cas que es poguera considerar que concorren raons artístiques o arquitectòniques per al manteniment dels elements contraris a la memòria democràtica, es podrà demanar l'assessorament tècnic de la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural o del comitè tècnic d'experts creat a aquest efecte com a grup de treball adscrit a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques.

7. Si no es produeix de manera voluntària la retirada o l'eliminació dels elements a què es refereix aquest article, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques incoarà d'ofici el procediment per retirar els elements esmentats.

8. En tot cas es donarà tràmit d'audiència a les persones interessades per un termini màxim de quinze dies hàbils. La resolució motivada que finalitze el procediment haurà de dictar-se i notificar-se en el termini màxim de tres mesos, comptadors des del dia de l'acord d'inici. Transcorregut aquest termini, es produirà la caducitat del procediment.

9. La resolució per la qual s'acorde la retirada d'elements contraris a la memòria democràtica recollirà el termini per a efectuar-la i serà executiva, sense perjudici dels recursos que puguin interposar-s'hi. Si escau, podrà acordar-se'n la conservació en lloc adequat a efectes històrics o científics.

10. Transcorregut el termini donat sense que s'hagen retirat els elements esmentats, la Generalitat podrà retirar-los subsidiàriament, d'acord amb el que preveu la legislació vigent.

11. La conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica, amb la informació facilitada per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, inclourà en l'informe anual de seguiment previst en l'article 43 un apar-

CAPÍTULO II

Símbolos, vestigios y actos contrarios a la memoria democrática

Artículo 39. Elementos conmemorativos contrarios a la memoria democrática

1. La exhibición pública de escudos, insignias, placas y otros objetos o menciones, como el nomenclátor de calles, inscripciones y otros elementos adosados a edificios públicos o situados en la vía pública realizados en conmemoración, exaltación o enaltecimiento individual o colectivo de la sublevación militar de 1936 y del franquismo, de sus dirigentes o de las organizaciones que sustentaron al régimen dictatorial, se considera contraria a la memoria democrática y a la dignidad de las víctimas.

2. Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana, en el ejercicio de sus competencias y de conformidad con lo establecido en el apartado primero, adoptarán las medidas necesarias para proceder a la retirada o eliminación de los elementos contrarios a la memoria democrática, sin perjuicio de las actuaciones que las víctimas, sus familiares o las entidades memorialistas puedan llevar a cabo en defensa de su derecho al honor y la dignidad.

3. Cuando los elementos contrarios a la memoria democrática estén colocados en edificios de carácter privado con proyección a un espacio visible de acceso o uso público, las personas propietarias de los mismos deberán retirarlos o eliminarlos.

4. Cuando los elementos contrarios a la memoria democrática estén colocados en edificios de carácter público, las instituciones o personas jurídicas titulares de los mismos serán responsables de su retirada o eliminación.

5. Para la determinación de los elementos contrarios a la memoria democrática que no hayan sido retirados o eliminados voluntariamente, se constituirá una comisión técnica dependiente del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas que elaborará una relación de los elementos que deben ser retirados o eliminados. Su composición, forma de integración, dependencia jerárquica, funciones y competencias, reglas de funcionamiento y demás requisitos exigidos legalmente serán establecidos reglamentariamente. El órgano directivo del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas notificará a las personas titulares de los elementos incluidos en esa relación el incumplimiento de su obligación de eliminarlos o retirarlos.

6. En el caso de que se pudiese considerar que concurren razones artísticas o arquitectónicas para el mantenimiento de los elementos contrarios a la memoria democrática, se podrá recabar el asesoramiento técnico de la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural o del comité técnico de expertos creado al efecto como grupo de trabajo adscrito al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas.

7. No habiéndose producido la retirada o eliminación de los elementos a que se refiere este artículo de manera voluntaria, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas incoará de oficio el procedimiento para la retirada de dichos elementos.

8. En todo caso se dará trámite de audiencia a las personas interesadas por un plazo máximo de quince días hábiles. La resolución motivada que finalice el procedimiento deberá dictarse y notificarse en el plazo máximo de tres meses contados desde el día del acuerdo de inicio del mismo. Transcurrido este plazo, se producirá la caducidad del procedimiento.

9. La resolución por la que se acuerde la retirada de elementos contrarios a la memoria democrática recogerá el plazo para efectuarla y será ejecutiva, sin perjuicio de los recursos que puedan interponerse. En su caso, podrá acordarse su conservación en lugar adecuado a efectos históricos o científicos.

10. Transcurrido el plazo dado sin que se haya procedido a la retirada de dichos elementos, la Generalitat podrá realizar la retirada subsidiariamente, de acuerdo con lo previsto en la legislación vigente.

11. La conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática, con la información facilitada por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, incluirá en el informe anual de seguimiento previsto en el

tat específic sobre el compliment de la retirada o l'eliminació dels elements contraris a la memòria democràtica.

Article 40. Actes públics contraris a la memòria democràtica

Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana, en el marc de les seues competències i sense perjudici de les que corresponen a l'administració general de l'Estat, previndran i evitaran la realització d'actes efectuats en públic que comporten descrèdit, menyspreu o humiliació de les víctimes o dels seus familiars, exaltació de la revolta militar o del franquisme, o homenatge o concessió de distincions a les persones físiques o jurídiques que van donar suport a la revolta militar i la dictadura.

Article 41. Privació d'ajudes i subvencions públiques

1. La Generalitat no subvencionarà, bonificarà o prestarà ajudes públiques a aquelles persones físiques o jurídiques, públiques o privades, sancionades per resolució administrativa ferma, d'acord amb el que estableix el títol VI d'aquesta llei.

2. La Generalitat en cap cas no podrà atorgar ajudes que tinguen per objecte la realització d'una activitat o el compliment d'una finalitat que atempte, encoratge o tolere pràctiques prohibides en el títol VI d'aquesta llei.

En les bases de cadascuna de les convocatòries de les subvencions públiques de la Generalitat s'incorporarà, com un supòsit de pèrdua del dret al cobrament de la subvenció i del seu reintegrament, que la subvenció es destine a realitzar una activitat o a complir una finalitat prohibida en el títol VI d'aquesta llei.

3. Als efectes de complir el que estableix aquest article, la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica establirà una base de dades que permeta encreuaments informàtics per al seguiment i la comprovació d'aquelles persones físiques o jurídiques, públiques o privades que hagen sigut sancionades per resolució administrativa ferma en aplicació d'aquesta llei.

TÍTOL V

Actuació i organització administrativa

CAPÍTOL I

Planificació i seguiment

Article 42. Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i programes anuals

1. Les actuacions de la Generalitat en matèria de memòria democràtica s'articularen per mitjà del Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i els programes anuals.

2. El Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana té una durada quadriennal i conté els objectius i les prioritats que han de regir aquesta política durant el període de vigència. Alhora, determina els recursos financers indicatius per a executar-la.

3. El Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana establirà mesures específiques respecte dels treballs d'indagació, localització, exhumació i identificació de les víctimes.

4. Els programes anuals desenvoluparan els objectius, les prioritats i els recursos continguts en el pla estratègic per a l'exercici corresponent.

5. El Consell aprovarà el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana elaborat per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques i el remetrà a les Corts perquè l'examine. Igualment, aprovarà els respectius programes anuals elaborats per l'institut esmentat.

Article 43. Informe anual de seguiment

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques realitzarà anualment un informe de les actuacions desenvolupades per a fer efectius els drets reconeguts en l'article 2.3 i en garantia de la salvaguarda, el coneixement i la difusió de la història de la lluita dels valencians i les valencianes pels seus drets i les seues llibertats, en el qual s'inclouran les dificultats i els obstacles que, si escau, s'hi detecten. L'informe contindrà un apartat específic de

artículo 43 un apartado específico sobre el cumplimiento de la retirada o eliminación de los elementos contrarios a la memoria democrática.

Artículo 40. Actos públicos contrarios a la memoria democrática

Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana, en el marco de sus competencias y sin perjuicio de las que corresponden a la administración general del Estado, prevendrán y evitarán la realización de actos efectuados en público que entrañen descrédito, menosprecio o humillación de las víctimas o de sus familiares, exaltación de la sublevación militar o del franquismo, u homenaje o concesión de distinciones a las personas físicas o jurídicas que apoyaron la sublevación militar y la dictadura.

Artículo 41. Privación de ayudas y subvenciones públicas

1. La Generalitat no subvencionarà, bonificarà o prestarà ajudes públiques a aquelles persones físiques o jurídiques, públiques o privades, sancionadas por resolución administrativa firme, conforme a lo establecido en el título VI de esta ley.

2. La Generalitat en ningún caso podrá otorgar ayudas que tengan por objeto la realización de una actividad o el cumplimiento de una finalidad que atente, aliente o tolere prácticas prohibidas en el título VI de esta ley.

En las bases de cada una de las convocatorias de las subvenciones públicas de la Generalitat se incorporará, como un supuesto de pérdida del derecho al cobro de la subvención y de reintegro de la misma, que la subvención sea destinada a la realización de una actividad o al cumplimiento de una finalidad prohibida en el título VI de esta ley.

3. A efectos de dar cumplimiento a lo establecido en este artículo, por la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática se establecerá una base de datos que permita cruces informáticos para el seguimiento y comprobación de aquellas personas físicas o jurídicas, públicas o privadas que hayan sido sancionadas por resolución administrativa firme en aplicación de esta ley.

TÍTULO V

Actuación y organización administrativa

CAPÍTULO I

Planificación y seguimiento

Artículo 42. Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana y programas anuales

1. Las actuaciones de la Generalitat en materia de memoria democrática se articularán mediante el Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana y los programas anuales.

2. El Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana tiene una duración cuatrienal y contiene los objetivos y prioridades que deben regir esta política durante su período de vigencia. Asimismo, determina los recursos financieros indicativos para su ejecución.

3. El Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana establecerá medidas específicas respecto de los trabajos de indagación, localización, exhumación e identificación de las víctimas.

4. Los programas anuales desarrollarán los objetivos, prioridades y recursos contenidos en el plan estratégico para el ejercicio correspondiente.

5. El Consell aprovarà el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana elaborat por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas y lo remitirá a Les Corts para su examen. Igualmente, aprobará los respectivos programas anuales elaborados por dicho instituto.

Artículo 43. Informe anual de seguimiento

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas realizará anualmente un informe de las actuaciones desarrolladas para hacer efectivos los derechos reconocidos en el artículo 2.3 y en garantía de la salvaguarda, conocimiento y difusión de la historia de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades, en el que se incluirán las dificultades y obstáculos que, en su caso, se detecten. El informe contendrá un apartado

les actuacions desenvolupades per les entitats locals de la Comunitat Valenciana.

2. Per a l'elaboració de l'informe anual, les conselleries i els ens instrumentals que en depenguen col·laboraran amb l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques i li facilitaran la informació necessària.

3. L'informe anual s'eleva al Consell perquè el prenga en consideració i el trameta a les Corts a l'efecte de valoració.

CAPÍTOL II

*Institut Valencià de la Memòria Democràtica,
els Drets Humans i les Llibertats Públiques*

Secció primera Disposicions generals

Article 44. Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques

1. Per a l'estudi, la investigació i l'impuls de les mesures establides en aquesta llei es crea l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques amb seu a la ciutat d'Alacant.

2. L'institut es configura com a organisme autònom de la Generalitat adscrit a la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica, amb personalitat jurídica pública pròpia, autonomia funcional i de gestió i plena capacitat d'actuar per a organitzar i exercir les funcions que se li atribuisquen.

3. El Consell aprovarà, mitjançant decret, els estatuts de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, en què se'n desenvoluparà l'estructura administrativa, les competències i les funcions, com també el règim jurídic de funcionament previst en aquesta llei.

Article 45. Relació amb la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica

Correspon a la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica fixar la política en aquesta matèria i establir les directrius d'actuació de l'institut, ateses les directrius traçades pel Consell en el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i en els programes anuals d'actuació.

Article 46. Funcions de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques

Les funcions de l'institut són:

a) Les previstes en aquesta llei relatives a la identificació, la reparació i el reconeixement de les víctimes.

b) Les d'impuls del coneixement, el foment i la divulgació de la memòria democràtica de què són titulars tots els valencians i les valencianes.

c) Les de coordinació, col·laboració i cooperació administrativa amb entitats i altres administracions públiques nacionals o internacionals en matèria de memòria històrica i democràtica. En tot cas, correspon a aquest institut coordinar, en la matèria esmentada, les actuacions de les diferents conselleries en els àmbits competencials respectius, com també fomentar les relacions entre aquestes. De manera especial coordinarà les actuacions que en matèria de patrimoni cultural, ordenació territorial, urbanística i mediambiental es duguen a terme als llocs i els itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, i impulsarà l'adopció d'instruments de col·laboració a fi de l'adequada harmonització procedimental.

d) Les d'informació i assistència a les víctimes i a les entitats en la iniciació de processos judicials o la personació en els ja existents, i posarà a disposició tota la documentació de què dispose.

e) L'exercici de la potestat sancionadora en matèria de memòria històrica i democràtica.

f) La revisió dels actes en via administrativa.

g) Qualsevol altra funció que se li atribuisca expressament.

específic de las actuaciones desarrolladas por las entidades locales de la Comunitat Valenciana.

2. Para la elaboración del informe anual, las consellerias y sus entes instrumentales colaborarán con el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas facilitándole la información necesaria.

3. El informe anual se elevará al Consell para su consideración y remisión a Les Corts a efectos de su valoración.

CAPÍTULO II

*Instituto Valenciano de la Memoria Democrática,
los Derechos Humanos y las Libertades Públicas*

Sección primera Disposiciones generales

Artículo 44. Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas

1. Para el estudio, investigación e impulso de las medidas establecidas en esta ley se crea el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas con sede en la ciudad de Alicante.

2. El instituto se configura como organismo autónomo de la Generalitat adscrito a la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática, con personalidad jurídica pública propia, autonomía funcional y de gestión y plena capacidad de actuar para organizar y ejercer las funciones que se le atribuyan.

3. El Consell aprobará, mediante decreto, los estatutos del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas en los que se desarrollará su estructura administrativa, competencias y funciones, así como el régimen jurídico de funcionamiento previsto en esta ley.

Artículo 45. Relación con la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática

Corresponde a la persona titular de la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática fijar la política en dicha materia y el establecimiento de las directrices de actuación del instituto, atendiendo a las directrices trazadas por el Consell en el Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana y en los programas anuales de actuación.

Artículo 46. Funciones del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas

Las funciones del instituto son:

a) Las contempladas en esta ley relativas a la identificación, reparación y reconocimiento de las víctimas.

b) Las de impulso del conocimiento, fomento y divulgación de la memoria democrática de las que son titulares todos los valencianos y valencianas.

c) Las de coordinación, colaboración y cooperación administrativa con entidades y otras administraciones públicas nacionales o internacionales en materia de memoria histórica y democrática. En todo caso, corresponde a este instituto coordinar, en dicha materia, las actuaciones de las distintas consellerias en sus respectivos ámbitos competenciales, así como fomentar las relaciones entre ellas. De modo especial coordinará las actuaciones que en materia de patrimonio cultural, ordenación territorial y urbanística y medioambiental se lleven a cabo en los lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, e impulsará la adopción de instrumentos de colaboración, en aras a la adecuada armonización procedimental.

d) Las de información y asistencia a las víctimas y a las entidades en la iniciación de procesos judiciales o su personación en los ya existentes, y pondrá a disposición toda la documentación de que disponga.

e) El ejercicio de la potestad sancionadora en materia de memoria histórica y democrática.

f) La revisión de los actos en vía administrativa.

g) Cualquier otra función que se le atribuya expresamente.

Secció segona

Organització i estructura de l'Institut Valencià
de la Memòria Democràtica, els Drets Humans
i les Llibertats Públiques

Article 47. Òrgans de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques

Els òrgans de l'institut són la Presidència, el Consell Rector, el Consell Valencià de la Memòria Democràtica i la Direcció General de l'institut.

Article 48. La Presidència

1. Exercirà la Presidència de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica.

2. Corresponen a la Presidència, a més de les funcions que es puguin determinar en els Estatuts de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, les següents:

- a) L'exercici de la representació institucional de l'institut.
 - b) L'autorització i la signatura, a proposta de la Direcció General de l'institut, dels convenis en matèries que siguen competència d'aquest institut.
 - c) L'acceptació de les delegacions de competències o encàrrecs de gestió de funcions d'altres administracions públiques o les entitats que en depenguen en favor de l'institut.
 - d) L'actuació com a òrgan de contractació, com també d'autorització, disposició de la despesa i ordenació dels pagaments corresponents de l'institut.
 - e) L'exercici de les funcions previstes per a la provisió de llocs per lliure designació en l'apartat 3, de l'article 102, de la Llei 10/2010, de 9 de juliol, de la Generalitat, d'ordenació i gestió de la funció pública valenciana, o en la normativa que el substituïska.
3. En cas d'absència, malaltia o causa d'abstenció, la Vicepresidència del Consell Rector de l'institut exercirà les funcions de la Presidència.

Article 49. El Consell Rector

1. El Consell Rector està integrat per:
 - a) La persona titular de la Presidència de l'institut, que exercirà la Presidència del Consell Rector.
 - b) La persona titular de la secretaria autonòmica en matèria de memòria històrica i democràtica, que exercirà la Vicepresidència del Consell Rector. En el cas d'inexistència d'aquest òrgan en l'estructura de la conselleria competent en la matèria esmentada, el lloc l'ocuparà la persona titular de la sotssecretaria de la conselleria esmentada.
 - c) La persona titular de la direcció general o òrgan competent en matèria de reformes democràtiques i de la Direcció General de l'institut, que en seran vocals nats.
 - d) Dos vocals electius nomenats pel Consell, un a proposta de la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica i un altre a proposta de la conselleria competent en matèria de responsabilitat social i foment de l'autogovern.
 - e) La persona titular de la secretaria del Consell Rector, nomenada per la persona titular de la Presidència de l'institut entre els vocals del Consell Rector.
2. Són funcions del Consell Rector:
 - a) La proposta del Pla estratègic de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i dels programes anuals d'actuació de l'institut, i el seguiment i el control de l'execució d'aquests. El pla i els programes esmentats han d'incloure, amb referència al termini de vigència corresponent, com a mínim, la definició dels objectius, les prioritats, els recursos humans i els materials necessaris per a la seua consecució, la previsió de resultats i els instruments de seguiment, control i avaluació a què l'institut ha de sotmetre la seua activitat.
 - b) El control de la tasca de direcció i gestió ordinària duta a terme per la Direcció General de l'institut.
 - c) La proposta a l'òrgan competent de la Generalitat de l'oferta d'ocupació pública de llocs de treball adscrits a l'institut.

Sección segunda

Organización y estructura del Instituto Valenciano
de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos
y las Libertades Públicas

Artículo 47. Órganos del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas

Los órganos del instituto son la Presidencia, el Consejo Rector, el Consejo Valenciano de la Memoria Democrática y la Dirección General del instituto.

Artículo 48. La Presidencia

1. La Presidencia del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas se ejerce por la persona titular de la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática.

2. Corresponden a la Presidencia, además de las funciones que se puedan determinar en los estatutos del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, las siguientes:

- a) El ejercicio de la representación institucional del instituto.
 - b) La autorización y firma, a propuesta de la Dirección General del instituto, de los convenios en materias que sean competencia del citado instituto.
 - c) La aceptación de las delegaciones de competencias o encomiendas de gestión de funciones de otras administraciones públicas o sus entidades dependientes en favor del instituto.
 - d) La actuación como órgano de contratación, así como de autorización, disposición del gasto y ordenación de los pagos correspondientes del instituto.
 - e) El ejercicio de las funciones previstas para la provisión de puestos por libre designación en el apartado 3 del artículo 102 de la Ley 10/2010, de 9 de julio, de la Generalitat, de ordenación y gestión de la función pública valenciana o en la normativa que lo sustituya.
3. En caso de ausencia, enfermedad o causa de abstención, las funciones de la Presidencia se ejercerán por la Vicepresidencia del Consejo Rector del instituto.

Artículo 49. El Consejo Rector

1. El Consejo Rector está integrado por:
 - a) La persona titular de la Presidencia del instituto, que ejercerá la Presidencia del Consejo Rector.
 - b) La persona titular de la secretaria autonómica en materia de memoria histórica y democrática, que ejercerá la Vicepresidencia del Consejo Rector. En el caso de inexistencia de tal órgano en la estructura de la conselleria competente en dicha materia, el puesto lo ocupará la persona titular de la subsecretaría de la citada conselleria.
 - c) La persona titular de la dirección general u órgano competente en materia de reformas democráticas y de la Dirección General del instituto, que serán vocales natos.
 - d) Dos vocales electivos nombrados por el Consell, uno a propuesta de la persona titular de la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática y otro a propuesta de la persona titular de la conselleria competente en materia de responsabilidad social y fomento del autogobierno.
 - e) La persona titular de la secretaria del Consejo Rector, nombrada por la persona titular de la Presidencia del instituto de entre los vocales del Consejo Rector.
2. Son funciones del Consejo Rector:
 - a) La propuesta del Plan estratégico de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana y de los programas anuales de actuación del instituto, y el seguimiento y control de su ejecución. El plan y programas citados deben incluir, con referencia al correspondiente plazo de vigencia, como mínimo, la definición de los objetivos, prioridades, recursos humanos y materiales necesarios para la consecución de aquellos, previsión de resultados e instrumentos de seguimiento, control y evaluación a los que el instituto debe someter su actividad.
 - b) El control de la labor de dirección y gestión ordinaria llevada a cabo por la Dirección General del instituto.
 - c) La propuesta al órgano competente de la Generalitat de la oferta de empleo público de puestos de trabajo adscritos al instituto.

- d) L'aprovació de la proposta del pressupost anual de l'institut.
 - e) L'aprovació dels comptes anuals de l'institut.
 - f) Qualsevol altra que li atribuisca l'ordenament jurídic.
3. El funcionament i el règim aplicable al Consell Rector s'ajustarà al que hi ha establert en aquesta llei i els estatuts de l'institut. S'hi aplicaran supletòriament les normes generals que regulen el règim jurídic dels òrgans col·legiats.
4. Les funcions del Consell Rector no són susceptibles de delegació.

Article 50. El Consell Valencià de la Memòria Democràtica

1. El Consell Valencià de la Memòria Democràtica és l'òrgan col·legiat consultiu i de participació de la Generalitat en matèria de memòria democràtica valenciana.
2. La seua presidència correspondrà a la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica. Estarà compost per persones que representen la Generalitat, la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, els partits polítics amb representació parlamentària, les universitats valencianes, les entitats memorialistes i persones expertes en aquest àmbit, i respectarà la normativa sobre paritat entre dones i homes.
3. El Consell Valencià de la Memòria Democràtica tindrà les funcions següents:
- a) Informar sobre el projecte del Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, els projectes de programes anuals i conèixer els informes anuals del seu seguiment i avaluació.
 - b) Informar sobre els projectes normatius que tinguen relació amb el contingut d'aquesta llei.
 - c) Elaborar, per iniciativa pròpia, informes i recomanacions sobre la política de memòria democràtica de la Generalitat.
 - d) Aquelles altres funcions que reglamentàriament se li assignen.

Article 51. La Direcció General

1. La persona titular de la Direcció General de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, amb rang de director o directora general, serà nomenada i cessada pel Consell, a proposta de la Presidència de l'institut.
2. La persona titular de la Direcció General serà la persona responsable de la direcció i la gestió ordinària de l'institut, i exercirà les competències inherents a aquesta direcció en el marc de les directrius del pla estratègic i del programa anual d'actuació, com també les que expressament se li atribueixen en aquesta llei, en els estatuts de l'institut i les que li delegue la Presidència.
3. En particular, correspon a la persona titular de la Direcció General de l'institut:
- a) L'exercici de la representació ordinària de l'institut.
 - b) L'elaboració de les instruccions sobre organització i funcionament efectiu de l'institut.
 - c) La proposta a la Presidència per a l'autorització i la signatura de convenis amb altres entitats i per a l'acceptació de les delegacions de competències o encàrrecs de gestió de funcions d'altres administracions públiques o les entitats que en depenguen a favor de l'institut.
 - d) L'exercici de la direcció superior del personal.
 - e) L'elaboració de l'avantprojecte de pressupost de l'institut, per a elevar-lo al Consell Rector.
 - f) La proposta a l'òrgan competent en matèria de tecnologies de la informació de la planificació de la gestió de recursos informàtics i d'administració electrònica necessaris per a complir adequadament el pla estratègic i el programa anual d'actuació.
 - g) El pla de treball que ha de desenvolupar la persona titular de la direcció general es publicarà en el portal de transparència de la Generalitat Valenciana en un termini no superior a tres mesos després de fer-se efectiu el nomenament.

Article 52. Estructura de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques s'estructura en una subdirecció general, o unitat administrativa del mateix rang, de la qual dependran jeràrquicament

- d) La aprobación de la propuesta del presupuesto anual del instituto.
 - e) La aprobación de las cuentas anuales del instituto.
 - f) Cualquier otra que se le atribuya por el ordenamiento jurídico.
3. El funcionamiento y el régimen aplicable al Consejo Rector se ajustará a lo establecido en esta ley y en los estatutos del instituto. Se aplicarán supletoriamente las normas generales que regulan el régimen jurídico de los órganos colegiados.
4. Las funciones del Consejo Rector no son susceptibles de delegación.

Artículo 50. El Consejo Valenciano de la Memoria Democrática

1. El Consejo Valenciano de la Memoria Democrática es el órgano colegiado consultivo y de participación de la Generalitat en materia de memoria democrática valenciana.
2. Su presidencia corresponderá a la persona titular de la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática. Estará compuesto por personas que representen a la Generalitat, a la Federación Valenciana de Municipios y Provincias, a los partidos políticos con representación parlamentaria, a las universidades valencianas, a las entidades memorialistas y personas expertas en este ámbito, y respetará la normativa sobre paridad entre mujeres y hombres.
3. El Consejo Valenciano de la Memoria Democrática tendrá las siguientes funciones:
- a) Informar el proyecto del Plan estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana, los proyectos de programas anuales y conocer los informes anuales de seguimiento y evaluación de los mismos.
 - b) Informar los proyectos normativos que tengan relación con el contenido de esta ley.
 - c) Elaborar, por iniciativa propia, informes y recomendaciones sobre la política de memoria democrática de la Generalitat.
 - d) Aquellas otras funciones que reglamentariamente se le asignen.

Artículo 51. La Dirección General

1. La persona titular de la Dirección General del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, con rango de director o directora general, será nombrada y cesada por el Consell, a propuesta de la Presidencia del instituto.
2. La persona titular de la Dirección General será la persona responsable de la dirección y gestión ordinaria del instituto, y ejercerá las competencias inherentes a dicha dirección en el marco de las directrices del plan estratégico y del programa anual de actuación, así como las que expresamente se le atribuyen en esta ley, en los estatutos del instituto y las que se le deleguen por la Presidencia.
3. En particular, le corresponde a la persona titular de la Dirección General del instituto:
- a) El ejercicio de la representación ordinaria del instituto.
 - b) La elaboración de las instrucciones sobre organización y funcionamiento efectivo del instituto.
 - c) La propuesta a la Presidencia para la autorización y firma de convenios con otras entidades y para la aceptación de las delegaciones de competencias o encomiendas de gestión de funciones de otras administraciones públicas o sus entidades dependientes a favor del instituto.
 - d) El ejercicio de la jefatura superior del personal.
 - e) La elaboración del anteproyecto de presupuesto del instituto, para su elevación al Consejo Rector.
 - f) La propuesta al órgano competente en materia de tecnologías de la información de la planificación de la gestión de recursos informáticos y de administración electrónica necesarios para el adecuado cumplimiento del plan estratégico y del programa anual de actuación.
 - g) El plan de trabajo que debe desarrollar la persona titular de la dirección general será publicado en el portal de transparencia de la Generalitat Valenciana en un plazo no superior a tres meses tras hacerse efectivo el nombramiento.

Artículo 52. Estructura del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas se estructura en una subdirección general, o unidad administrativa del mismo rango, de la que dependerán

serveis o unitats administratives del mateix rang, en funció dels diferents àmbits d'actuació.

Les persones titulars de les unitats administratives esmentades en l'apartat anterior seran nomenades entre el personal que tinga la condició de funcionari o funcionària de carrera de l'administració de la Generalitat.

2. Correspon al Consell el desenvolupament de l'estructura de l'institut i la fixació de les funcions de les unitats administratives que la conformen, per mitjà de l'aprovació, per decret, dels corresponents estatuts de l'institut.

3. Als efectes de la desconcentració de les funcions que així ho requerisquen, es podran crear òrgans o unitats administratives amb competències circumscrites a un determinat àmbit territorial.

Secció tercera
Règim jurídic i economicofinancer

Article 53. Règim jurídic

1. L'institut es regeix pel que hi ha disposat en aquesta llei, en els seus estatuts i en les altres normes que els desenvolupen.

2. El règim jurídic aplicable a la contractació és l'establert en la legislació de contractes del sector públic per a aquest tipus d'entitat.

Article 54. Personal i mitjans materials de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques

1. L'institut ha de disposar del personal, els equips i les aplicacions informàtiques i d'administració electrònica, i la resta de mitjans materials necessaris per al compliment de les seues funcions.

2. El personal funcionari de l'institut es regirà per la normativa sobre la funció pública aplicable al personal de l'administració de la Generalitat.

L'ordenació, la selecció, la provisió i la formació del personal funcionari de l'institut correspondran a la conselleria competent en matèria de funció pública.

3. Els conceptes retributius del personal funcionari de l'institut són els establerts en la normativa aplicable en matèria de funció pública.

Article 55. Recursos econòmics

Els béns i els mitjans econòmics de l'institut són els següents:

a) Les dotacions, les transferències o les subvencions que, anualment, es consignen en els pressupostos de la Generalitat o en els d'altres organismes públics.

b) Els béns, els drets i els valors propis o que se li adscriuen, com també els productes i les rendes d'aquells, per a la gestió dels quals gaudirà d'autonomia.

c) El rendiment de les taxes, els preus públics i la resta d'ingressos vinculats als serveis que presta.

d) Els préstecs que siguen necessaris per a atendre situacions de desfase temporal de tesoreria.

e) Els altres recursos econòmics, ordinaris o extraordinaris, que se li autoritza a percebre o que pogueren correspondre-li d'acord amb la normativa vigent.

Article 56. Règim economicofinancer

1. El règim pressupostari, economicofinancer, de comptabilitat, d'intervenció i de control financer és l'establert, per a aquest tipus d'entitats, en la legislació sobre hisenda pública de la Generalitat.

2. L'institut elaborarà anualment un avantprojecte de pressupost que trametrà a la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica perquè l'integre en l'avantprojecte de llei de pressupostos de la Generalitat i que reflectirà les despeses de personal, de mitjans informàtics i d'administració electrònica, de serveis i les altres despeses necessàries per al funcionament de l'institut i la consecució dels seus fins.

jerárquicamente servicios o unidades administrativas del mismo rango, en función de los distintos ámbitos de actuación.

Las personas titulares de las unidades administrativas mencionadas en el apartado anterior serán nombradas entre el personal que tenga la condición de funcionario o funcionaria de carrera de la administración de la Generalitat.

2. Corresponde al Consell el desarrollo de la estructura del instituto y la fijación de las funciones de las unidades administrativas que la conformen, mediante la aprobación, por decreto, de los correspondientes estatutos del instituto.

3. A los efectos de la desconcentración de las funciones que así lo requieran, se podrán crear órganos o unidades administrativas con competencias circunscritas a un determinado ámbito territorial.

Sección tercera
Régimen jurídico y económico-financiero

Artículo 53. Régimen jurídico

1. El instituto se rige por lo dispuesto en esta ley, por sus estatutos y por las demás normas que la desarrollen.

2. El régimen jurídico aplicable a la contratación es el establecido en la legislación de contratos del sector público para este tipo de entidad.

Artículo 54. Personal y medios materiales del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas

1. El instituto debe contar con el personal, equipos y aplicaciones informáticas y de administración electrónica, y demás medios materiales necesarios para el cumplimiento de sus funciones.

2. El personal funcionario del instituto se regirá por la normativa sobre la función pública aplicable al personal de la administración de la Generalitat.

La ordenación, selección, provisión y formación del personal funcionario del instituto corresponderán a la conselleria competente en materia de función pública.

3. Los conceptos retributivos del personal funcionario del instituto son los establecidos en la normativa aplicable en materia de función pública.

Artículo 55. Recursos económicos

Los bienes y medios económicos del instituto son los siguientes:

a) Las dotaciones, transferencias o subvenciones que anualmente se consignen en los presupuestos de la Generalitat o en los de otros organismos públicos.

b) Los bienes, derechos y valores propios o que le sean adscritos, así como los productos y rentas de aquellos, para cuya gestión gozará de autonomía.

c) El rendimiento de las tasas, precios públicos y demás ingresos vinculados a los servicios que presta.

d) Los préstamos que sean necesarios para atender situaciones de desfase temporal de tesorería.

e) Los demás recursos económicos, ordinaris o extraordinarios, que se le autorice a percibir o que pudieran corresponderle conforme a la normativa vigente.

Artículo 56. Régimen económico-financiero

1. El régimen presupuestario, económico-financiero, de contabilidad, de intervención y de control financiero es el establecido, para este tipo de entidades, en la legislación sobre hacienda pública de la Generalitat.

2. El instituto elaborará anualmente un anteproyecto de presupuesto que remitirá a la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática para su integración en el anteproyecto de ley de presupuestos de la Generalitat y que reflejará los gastos de personal, de medios informáticos y de administración electrónica, de servicios y demás gastos necesarios para el funcionamiento del instituto y la consecución de sus fines.

CAPÍTOL III

Coordinació, col·laboració i cooperació administrativa

Article 57. Relació amb l'administració local

1. Els municipis, les diputacions provincials i la resta d'entitats locals de la Comunitat Valenciana col·laboraran amb l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques per tal que l'exercici de les seues competències redunde en l'execució del que hi ha disposat en aquesta llei i en la consecució dels seus objectius i finalitats.

2. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques col·laborarà amb les administracions públiques citades en l'apartat anterior en l'impuls del coneixement, la commemoració, el foment i la divulgació de la memòria democràtica a les demarcacions territorials respectives en els termes establits per aquesta llei.

3. Quan una entitat local incomplisca les obligacions recollides en aquesta llei, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques li'n recordarà el compliment i li concedirà el termini d'un mes a l'efecte. Si, transcorregut el termini esmentat, l'incompliment persisteix, l'institut adoptarà les mesures necessàries per a complir l'obligació.

Article 58. Relacions amb l'administració general de l'Estat i altres comunitats autònomes

L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, en el marc de les seues competències, mantindrà les relacions oportunes de col·laboració i cooperació administrativa amb l'administració general de l'Estat i amb la de les altres comunitats autònomes.

En particular, es promourà la interconnexió dels bancs de dades, inclòs el d'ADN, per a facilitar els objectius d'aquesta llei.

TÍTOL VI

Règim sancionador

Article 59. Règim jurídic

1. Les accions o les omissions que comporten incompliment de les obligacions establides en aquesta llei seran sancionades d'acord amb el que hi ha previst en aquest títol, sense perjudici d'altres responsabilitats en què pogueren concórrer.

2. La potestat sancionadora respecte de les infraccions tipificades en aquesta llei s'exercirà de conformitat amb el que hi ha disposat en aquesta i en la normativa en matèria de procediment administratiu comú amb les especialitats pròpies de la potestat sancionadora contingudes en la llei estatal de règim jurídic del sector públic.

Article 60. Responsables

1. Seran responsables com a autors les persones físiques o jurídiques, com també, quan una llei els reconega capacitat d'obrar, els grups d'afectats, les unions i les entitats sense personalitat jurídica i els patrimonis independents o autònoms, que realitzen accions o incórrer en omissions tipificades com a infracció en aquesta llei, a títol de dol o culpa.

2. Si escau, seran responsables solidaris de les infraccions previstes en aquesta llei els qui hagueren ordenat la realització d'aquestes accions o omissions.

Article 61. Infraccions

1. Les infraccions al que hi ha disposat en aquesta llei es classifiquen de molt greus, greus i lleus.

2. Són infraccions molt greus:

a) La realització d'excavacions sense l'autorització prevista en l'article 7.3.

b) La construcció o remoció de terreny sense l'autorització a què es refereix l'article 7.4 on hi haja certesa de l'existència de restes humanes de víctimes desaparegudes.

c) La destrucció de fosses de víctimes als terrenys inclosos en els mapes de localització a què es refereix l'article 6 o en un lloc o un itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

CAPÍTULO III

Coordinación, colaboración y cooperación administrativa

Artículo 57. Relación con la administración local

1. Los municipios, diputaciones provinciales y demás entidades locales de la Comunitat Valenciana colaborarán con el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas para que el ejercicio de sus competencias redunde en la ejecución de lo dispuesto en esta ley y en la consecución de los objetivos y finalidades de la misma.

2. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas colaborará con las administraciones públicas citadas en el apartado anterior en el impulso del conocimiento, conmemoración, fomento y divulgación de la memoria democrática en sus respectivas demarcaciones territoriales en los términos establecidos por esta ley.

3. Cuando una entidad local incumpla las obligaciones recogidas en esta ley, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas le recordará su cumplimiento, concediéndole el plazo de un mes a tal efecto. Si, transcurrido dicho plazo, el incumplimiento persistiera, el instituto adoptará las medidas necesarias para el cumplimiento de la obligación.

Artículo 58. Relaciones con la administración general del Estado y otras comunidades autónomas

El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, en el marco de sus competencias, mantendrá las relaciones oportunas de colaboración y cooperación administrativa con la administración general del Estado y con la del resto de comunidades autónomas.

En particular, se promoverá la interconexión de los bancos de datos, incluido el de ADN, para facilitar los objetivos de esta ley.

TÍTULO VI

Régimen sancionador

Artículo 59. Régimen jurídico

1. Las acciones u omisiones que supongan incumplimiento de las obligaciones establecidas en esta ley serán sancionadas conforme a lo previsto en este título, sin perjuicio de otras responsabilidades que pudieran concurrir.

2. La potestad sancionadora respecto de las infracciones tipificadas en esta ley se ejercerá de conformidad con lo dispuesto en ella y en la normativa en materia de procedimiento administrativo común, con las especialidades propias de la potestad sancionadora contenidas en la ley estatal de régimen jurídico del sector público.

Artículo 60. Responsables

1. Serán responsables como autores las personas físicas o jurídicas, así como, cuando una ley les reconozca capacidad de obrar, los grupos de afectados, las uniones y entidades sin personalidad jurídica y los patrimonios independientes o autónomos, que realicen acciones o incurran en omisiones tipificadas como infracción en esta ley, a título de dolo o culpa.

2. En su caso, serán responsables solidarios de las infracciones previstas en esta ley quienes hubieran ordenado la realización de tales acciones u omisiones.

Artículo 61. Infracciones

1. Las infracciones a lo dispuesto en esta ley se clasifican en muy graves, graves y leves.

2. Son infracciones muy graves:

a) La realización de excavaciones sin la autorización prevista en el artículo 7.3.

b) La construcción o remoción de terreno sin la autorización a que se refiere el artículo 7.4 donde haya certeza de la existencia de restos humanos de víctimas desaparecidas.

c) La destrucción de fosas de víctimas en los terrenos incluidos en los mapas de localización a los que se refiere el artículo 6 o en un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

d) L'omissió del deure de conservació d'acord amb el que hi ha previst en l'article 25 quan porte com a conseqüència la pèrdua, la destrucció o el deteriorament irreparable de béns inscrits o que tinguen anotació preventiva com a lloc o itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, amb independència del que hi haja previst en la legislació del patrimoni cultural valencià.

e) L'incompliment de la resolució per la qual s'acorde la retirada d'elements contraris a la memòria democràtica, d'acord amb l'article 39.

3. Són infraccions greus:

a) L'incompliment, sense causa justificada, de l'obligació de comunicar el descobriment casual d'acord amb l'article 11.1.

b) El trasllat de restes humanes sense l'autorització prevista en l'article 12.1.

c) L'incompliment dels deures de conservació i manteniment d'un lloc o un itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, d'acord amb el que hi ha previst en l'article 25, quan no constituïska infracció molt greu, amb independència del que hi haja previst en la legislació del patrimoni cultural valencià.

d) L'obstrucció de l'actuació inspectora de l'administració en matèria de memòria democràtica, com també l'omissió del deure d'informació, d'acord amb l'article 25, amb relació a un lloc o un itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana inscrit o amb anotació preventiva en el catàleg, amb independència del que hi haja previst en la legislació del patrimoni cultural valencià.

e) La realització de qualsevol obra o intervenció en un lloc o un itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana que afecte fosses de víctimes sense l'autorització a què es refereix l'article 26.3 i no constituïska infracció molt greu.

f) L'incompliment de l'obligació prevista en l'article 25.3 de permetre la visita pública als llocs o els itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

g) L'incompliment de la prohibició d'exhibir públicament elements contraris a la memòria democràtica, d'acord amb l'article 39, una vegada transcorregut el termini previst en la disposició addicional primera.

4. Són infraccions lleus:

a) La realització de danys a espais o mobiliari dels llocs o els itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, quan no constituïska infracció greu o molt greu, amb independència del que hi haja previst en la legislació del patrimoni cultural valencià.

b) La realització de qualsevol obra o intervenció en un lloc o un itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana sense l'autorització a què es refereix l'article 26.3, quan no constituïska infracció greu o molt greu, amb independència del que hi haja previst en la legislació del patrimoni cultural valencià.

5. La destrucció de documents de la memòria democràtica valenciana, com també d'arxius que continguén informació sobre la guerra civil, la dictadura o l'etapa preautonòmica fins a l'Estatut d'autonomia de 1982 serà sancionada en els termes que preveu la legislació valenciana en matèria d'arxius.

Article 62. Agreujament de la qualificació

1. En cas de reincidència les infraccions qualificades inicialment de lleus passaran a qualificar-se de greus i les qualificades inicialment de greus passaran a qualificar-se de molt greus.

2. Hi haurà reincidència per la comissió en el termini d'un any de més d'una infracció de la mateixa naturalesa quan així s'haja declarat per resolució administrativa ferma.

Article 63. Sancions

1. Les infraccions tipificades en aquesta llei es podran sancionar amb sancions pecuniàries i no pecuniàries.

2. Les sancions pecuniàries consistiran en multes de quanties compreses entre els imports següents en funció de la gravetat de la infracció:

a) Per a infraccions molt greus: multa de 10.001 a 150.000 euros

b) Per a infraccions greus: multa de 2.001 a 10.000 euros

c) Per a infraccions lleus: multa de 200 a 2.000 euros

3. Les no pecuniàries seran sancions accessòries i consistiran en la pèrdua del dret a obtenir subvencions, bonificacions o ajudes públiques en matèria de memòria democràtica per un període màxim de dos, tres o

d) La omisión del deber de conservación conforme a lo previsto en el artículo 25 cuando traiga como consecuencia la pérdida, destrucción o deterioro irreparable de bienes inscritos o que cuenten con anotación preventiva como lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, con independencia de lo previsto en la legislación del patrimonio cultural valenciano.

e) El incumplimiento de la resolución por la que se acuerde la retirada de elementos contrarios a la memoria democrática, conforme al artículo 39.

3. Son infracciones graves:

a) El incumplimiento, sin causa justificada, de la obligación de comunicar el descubrimiento casual conforme al artículo 11.1.

b) El traslado de restos humanos sin la autorización prevista en el artículo 12.1.

c) El incumplimiento de los deberes de conservación y mantenimiento de un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana conforme a lo previsto en el artículo 25, cuando no constituya infracción muy grave, con independencia de lo previsto en la legislación del patrimonio cultural valenciano.

d) La obstrucción de la actuación inspectora de la administración en materia de memoria democrática, así como la omisión del deber de información, conforme al artículo 25, en relación con un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana inscrito o con anotación preventiva en el catálogo, con independencia de lo previsto en la legislación del patrimonio cultural valenciano.

e) La realización de cualquier obra o intervención en un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana que afecte a fosas de víctimas sin la autorización a la que se refiere el artículo 26.3 y no constituya infracción muy grave.

f) El incumplimiento de la obligación prevista en el artículo 25.3 de permitir la visita pública a los lugares o itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

g) El incumplimiento de la prohibición de exhibir públicamente elementos contrarios a la memoria democrática, conforme al artículo 39, una vez transcurrido el plazo previsto en la disposición adicional primera.

4. Son infracciones leves:

a) La realización de daños a espacios o mobiliario de los lugares o itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, cuando no constituya infracción grave o muy grave, con independencia de lo previsto en la legislación del patrimonio cultural valenciano.

b) La realización de cualquier obra o intervención en un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana sin la autorización a la que se refiere el artículo 26.3, cuando no constituya infracción grave o muy grave, con independencia de lo previsto en la legislación del patrimonio cultural valenciano.

5. La destrucción de documentos de la memoria democrática valenciana, así como de archivos que contengan información sobre la guerra civil, la dictadura o la etapa preautonómica hasta el Estatuto de autonomía de 1982 será sancionada en los términos previstos en la legislación valenciana en materia de archivos.

Artículo 62. Agravación de la calificación

1. En caso de reincidencia las infracciones calificadas inicialmente como leves pasarán a calificarse de graves y las calificadas inicialmente como graves pasarán a calificarse como muy graves.

2. Existirá reincidencia por la comisión en el término de un año de más de una infracción de la misma naturaleza cuando así haya sido declarado por resolución administrativa firme.

Artículo 63. Sanciones

1. Las infracciones tipificadas en esta ley se podrán sancionar con sanciones pecuniarias y no pecuniarias.

2. Las sanciones pecuniarias consistirán en multas de cuantías comprendidas entre los siguientes importes en función de la gravedad de la infracción:

a) Para infracciones muy graves: multa de 10.001 a 150.000 euros

b) Para infracciones graves: multa de 2.001 a 10.000 euros

c) Para infracciones leves: multa de 200 a 2.000 euros

3. Las no pecuniarias serán sanciones accesorias y consistirán en la pérdida del derecho a obtener subvenciones, bonificaciones o ayudas públicas en materia de memoria democrática por un período máximo

cinc anys en cas d'infraccions lleus, greus o molt greus, respectivament, i en el reintegrament, total o parcial, de la subvenció en matèria de memòria democràtica concedida, d'acord amb la normativa reguladora de les subvencions de què es tracte. Per a la imposició i la graduació d'aquestes sancions accessòries, caldrà ajustar-se a la gravetat dels fets i la seua repercussió, d'acord amb el principi de proporcionalitat.

Article 64. Procediment

1. Serà pública l'acció per a denunciar les infraccions en matèria de memòria democràtica.

2. Les autoritats que tinguen coneixement d'actuacions que puguin constituir infracció d'acord amb el que hi ha previst en aquesta llei estaran obligades a comunicar-ho a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques.

3. La incoació del procediment es realitzarà per acord de la persona titular de la Direcció General de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, d'ofici, bé per iniciativa pròpia o com a conseqüència d'ordre superior, petició raonada d'altres òrgans o denúncia de la ciutadania.

4. Per a la imposició de les sancions establides en aquest títol, se seguiran les disposicions de procediment previstes en la normativa, en matèria de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu sancionador.

Article 65. Competència sancionadora

Són competents per a la resolució dels expedients sancionadors per les infraccions tipificades en aquesta llei:

a) Si es tracta d'infraccions molt greus, la persona titular de la Presidència de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques.

b) Si es tracta d'infraccions greus i lleus, la persona titular de la Direcció General de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera. Retirada d'elements contraris a la memòria democràtica

1. En el termini màxim d'un any a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei hauran de retirar-se o eliminar-se els elements a què es refereix l'article 39. En cas contrari, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques incoarà d'ofici el procediment previst en el mateix article per a retirar els elements esmentats, tret que siguen de titularitat estatal. En aquest cas, s'actuarà d'acord amb el que hi ha previst en l'article 58 d'aquesta llei.

2. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana, en l'exercici de les seues competències, procediran, en el termini d'un any a partir de la publicació d'aquesta llei, a revisar i invalidar totes les distincions, els nomenaments, els títols honorífics i la resta de formes d'exaltació de persones vinculades a la defensa del règim franquista. En el termini esmentat es procedirà a realitzar les diligències oportunes que ho certifiquen. Les certificacions esmentades, les faran públiques les diferents administracions i les trametan al Govern d'Espanya.

Segona. Desaparició de fons documentals

1. En el termini màxim d'un any des de l'entrada en vigor d'aquesta llei es designarà, mitjançant acord del Consell, a proposta de les conselleries competents en matèria de patrimoni documental i de memòria històrica i democràtica, una comissió tècnica que realitzarà una investigació sobre la desaparició de fons documentals públics a la Comunitat Valenciana durant el període de memòria democràtica. Les conclusions d'aquesta investigació seran públiques.

2. D'acord amb el que hi ha previst en l'article 18.2 d'aquesta llei i sense perjudici de la salvaguarda del principi d'unitat arxivística, el Consell empenirà, en el termini màxim d'un any des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, actuacions encaminades per tal que el patrimoni documental pertanyent a l'administració de l'Estat amb relació a la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana es transferisca a la

de dos, tres o cinco años en caso de infracciones leves, graves o muy graves, respectivamente, y en el reintegro, total o parcial, de la subvención en materia de memoria democrática concedida, de acuerdo con la normativa reguladora de las subvenciones de que se trate. Para la imposición y graduación de estas sanciones accesorias, se atenderá a la gravedad de los hechos y su repercusión, de acuerdo con el principio de proporcionalidad.

Artículo 64. Procedimiento

1. Será pública la acción para denunciar las infracciones en materia de memoria democrática.

2. Las autoridades que tengan conocimiento de actuaciones que puedan constituir infracción con arreglo a lo previsto en esta ley estarán obligadas a comunicarlo al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas.

3. La incoación del procedimiento se realizará por acuerdo de la persona titular de la Dirección General del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, de oficio, bien por propia iniciativa o como consecuencia de orden superior, petición razonada de otros órganos o denuncia de la ciudadanía.

4. Para la imposición de las sanciones establecidas en este título, se seguirán las disposiciones de procedimiento previstas en la normativa en materia de régimen jurídico de las administraciones públicas y del procedimiento administrativo sancionador.

Artículo 65. Competencia sancionadora

Son competentes para la resolución de los expedientes sancionadores por las infracciones tipificadas en esta ley:

a) Tratándose de infracciones muy graves, la persona titular de la Presidencia del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas.

b) Tratándose de infracciones graves y leves, la persona titular de la Dirección General del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Retirada de elementos contrarios a la memoria democrática

1. En el plazo máximo de un año a partir de la entrada en vigor de esta ley deberá procederse a la retirada o eliminación de los elementos a los que se refiere el artículo 39. En caso contrario, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas incoará de oficio el procedimiento previsto en el mismo artículo para la retirada de dichos elementos, excepto que sean de titularidad estatal. En este caso, se actuará de acuerdo con lo previsto en el artículo 58 de la presente ley.

2. Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana, en el ejercicio de sus competencias, procederán, en el plazo de un año a partir de la publicación de esta ley, a revisar e invalidar todas las distinciones, nombramientos, títulos honoríficos y demás formas de exaltación de personas vinculadas a la defensa del régimen franquista, procediéndose en dicho plazo a realizar las diligencias oportunas que lo certifiquen. Dichas certificaciones serán hechas públicas por las distintas administraciones y serán remitidas al Gobierno de España.

Segunda. Desaparición de fondos documentales

1. En el plazo máximo de un año desde la entrada en vigor de esta ley se designará, mediante acuerdo del Consell, a propuesta de las consellerías competentes en materia de patrimonio documental y de memoria histórica y democrática, una comisión técnica que realizará una investigación sobre la desaparición de fondos documentales públicos en la Comunitat Valenciana durante el período de memoria democrática. Las conclusiones de esta investigación serán públicas.

2. Conforme a lo previsto en el artículo 18.2 de esta ley y sin perjuicio de la salvaguarda del principio de unidad archivística, el Consell emprenderá, en el plazo máximo de un año desde la entrada en vigor de esta ley, actuaciones encaminadas a que el patrimonio documental perteneciente a la administración del Estado en relación con la memoria democrática de la Comunitat Valenciana se transfiera a la Generalitat,

Generalitat, a excepció dels arxius judicials que es regiran per la normativa específica.

3. El Consell impulsarà les mesures necessàries, en col·laboració amb les administracions públiques, per a la recuperació del patrimoni documental vinculat a la memòria democràtica confiscat a la Comunitat Valenciana durant la guerra civil i la dictadura franquista.

4. El Consell de la Generalitat impulsarà, amb caràcter urgent, les mesures de col·laboració i cooperació amb l'Arxiu General i Històric de Defensa i el Tribunal Militar Territorial Primer a fi de garantir la recuperació i la conservació del fons documental dels procediments judicials (sumaríssims) incoats per la jurisdicció militar de la dictadura franquista a la Comunitat Valenciana, fons que constitueix una part essencial del patrimoni documental de la memòria democràtica valenciana d'acord amb el que hi ha disposat en l'article 17 d'aquesta llei.

Tercera. Reconeixement i restitució personal com a conseqüència de la il·legimitat dels tribunals i altres òrgans

El Consell instarà el govern de l'Estat a estudiar la qüestió de la nul·litat de les condemnes dictades pels tribunals penals franquistes contra aquells que van defensar la legalitat republicana i a adoptar mesures escaients de tota mena per a fer efectiva la reparació i el reconeixement personal als qui van patir condemnes o sancions de caràcter personal per tribunals, jurats i qualssevol altres òrgans penals o administratius, civils o militars, com ara les sentències dels consells de guerra, els tribunals de responsabilitats polítiques, el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme o el Tribunal de l'Ordre Públic (TOP), per causa de la lluita en defensa dels drets i les llibertats del poble valencià durant la guerra civil, la dictadura franquista o la transició fins a l'entrada en vigor de la Constitució espanyola de 1978.

Quarta. Inscripció en el Registre Civil de la defunció de víctimes

La Generalitat impulsarà la inscripció de defunció de les víctimes desaparegudes, de conformitat amb el que hi ha disposat en la disposició addicional vuitena de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

Cinquena. Desaparició forçada d'infants

1. La Generalitat, en col·laboració amb altres administracions i organismes, abordarà la desaparició forçada d'infants ocorreguda durant la guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978. Articularà els procediments legals que permeten investigar i conèixer tota la veritat sobre aquests delictes qualificats per la Comissió de Nacions Unides en el seu informe sobre persones desaparegudes com de lesa humanitat i dotarà de cobertura jurídica, psicològica i assistencial les víctimes.

2. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques elaborarà uns censs de nadons sostrets. Sol·licitarà la col·laboració de totes les institucions, públiques o privades, que custodien arxius, expedients o historials mèdics sobre naixements esdevinguts a la Comunitat Valenciana en el període assenyalat en el punt anterior, infants sostrets tant a dones empresonades en qualsevol dels centres de detenció existents en territori valencià durant la guerra civil i la dictadura franquista, amb atenció especial a aquelles dones empresonades que estaven embarassades o tenien menors al seu càrrec, com sobre dones que van donar a llum en hospitals, clíniques o en qualsevol centre públic o privat de naturalesa o índole qualsevol, com als llibres d'adopcions i d'expedients relatius a la protecció de menors, tot amb la finalitat d'esclarir els casos d'adopció irregular i d'identificar les mares biològiques que no van donar-hi el consentiment.

3. El cens de nadons sostrets no serà públic a fi de salvaguardar les dades personals que continga, però proporcionarà a les persones interessades còpia de la documentació que els afecte. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques únicament farà públiques les dades estadístiques que es deriven del cens.

4. El banc d'ADN previst en l'article 12.3 d'aquesta llei recollirà mostres de les persones afectades pels robatoris de nadons, tant en el cas de les mares biològiques com de les persones adoptades, i procurarà la coordinació deguda amb altres bancs d'ADN que puga

a excepció de los archivos judiciales que se regirán por su normativa específica.

3. El Consell impulsarà las medidas necesarias, en colaboración con las administraciones públicas, para la recuperación del patrimonio documental vinculado a la memoria democrática incautado en la Comunitat Valenciana durante la guerra civil y la dictadura franquista.

4. El Consell de la Generalitat impulsarà, con carácter urgente, las medidas de colaboración y cooperación con el Archivo General e Histórico de Defensa y el Tribunal Militar Territorial Primero con el fin de garantizar la recuperación y conservación del fondo documental de los procedimientos judiciales (sumarísimos) incoados por la jurisdicción militar de la dictadura franquista en la Comunitat Valenciana, fondo que constituye una parte esencial del patrimonio documental de la memoria democrática valenciana de acuerdo con lo dispuesto en el artículo 17 de la presente ley.

Tercera. Reconocimiento y restitución personal como consecuencia de la ilegitimidad de los tribunales y otros órganos

El Consell instará al gobierno del Estado a estudiar la cuestión de la nulidad de las condenas dictadas por los tribunales penales franquistas contra quienes defendieron la legalidad republicana y a adoptar medidas de todo orden que procedan para hacer efectiva la reparación y reconocimiento personal a quienes padecieron condenas o sanciones de carácter personal por tribunales, jurados y cualesquiera otros órganos penales o administrativos, civiles o militares, como las sentencias de los consejos de guerra, tribunales de responsabilidades políticas, Tribunal Especial de Represión de la Maçonería y el Comunismo o el Tribunal del Orden Público (TOP), por causa de la lucha en defensa de los derechos y libertades del pueblo valenciano durante la guerra civil, la dictadura franquista o la transición hasta la entrada en vigor de la Constitución española de 1978.

Cuarta. Inscripción en el Registro Civil del fallecimiento de víctimas

La Generalitat impulsarà la inscripció de defunció de las víctimas desaparecidas, de conformidad con lo dispuesto en la disposición adicional octava de la Ley 20/2011, de 21 de julio, del Registro Civil.

Quinta. Desaparición forzada de niños y niñas

1. La Generalitat, en colaboración con otras administraciones y organismos, abordará la desaparición forzada de niños y niñas ocurrida durante la guerra civil y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución de 1978, articulando los procedimientos legales que permitan investigar y conocer toda la verdad sobre estos delitos calificados por la Comisión de Naciones Unidas en su informe sobre personas desaparecidas como de lesa humanidad, dotando de cobertura jurídica, psicológica y asistencial a las víctimas.

2. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas elaborará unos censos de recién nacidos sustraídos, solicitando la colaboración de todas las instituciones, públicas o privadas, que custodien archivos, expedientes o historiales médicos sobre nacimientos acaecidos en la Comunitat Valenciana en el período señalado en el punto anterior, niños sustraídos tanto a mujeres encarceladas en cualquiera de los centros de detención existentes en territorio valenciano durante la guerra civil y la dictadura franquista, con atención especial a aquellas mujeres encarceladas que estaban embarazadas o tenían menores a su cargo, como sobre mujeres que dieron a luz en hospitales, clínicas o en cualquier centro público o privado de cualquier naturaleza o índole, como a los libros de adopciones y de expedientes relativos a la protección de menores, todo con la finalidad de esclarecer los casos de adopción irregular y de identificar a las madres biológicas que no dieron su consentimiento a los efectos.

3. El censo de recién nacidos sustraídos no será público con el fin de salvaguardar los datos personales que contenga, pero proporcionará a las personas interesadas copia de la documentación que les afecte. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas únicamente hará públicos los datos estadísticos que se deriven del censo.

4. El banco de ADN previsto en el artículo 12.3 de esta ley recogerá muestras de las personas afectadas por los robos de recién nacidos, tanto en el caso de las madres biológicas como de las personas adoptadas, y procurará la coordinación debida con otros bancos de ADN que pudiera

haver-hi en l'administració general de l'Estat i en altres comunitats autònomes.

5. En cas que en el procediment d'esclariment i recerca fóra necessària l'obertura d'algun soterrament, el Consell de la Generalitat disposarà d'un pla anual tant de treball com de finançament per tal d'assumir els costos d'aquests processos.

6. El Consell de la Generalitat sol·licitarà al govern de l'Estat l'adopció de tot tipus i ordre de mesures que porten a esbrinar i esclarir aquests fets i donar resposta a les demandes de les ciutadanes i els ciutadans afectats.

Sisena. Comissió de la veritat

1. El Consell sol·licitarà al govern la creació d'una comissió de la veritat, en la línia de les recomanacions de Nacions Unides, per al restabliment de la veritat històrica, jurídica i institucional, sobre els fets i els esdeveniments succeïts durant la guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978.

2. El Consell crearà una comissió de la veritat d'àmbit autonòmic per fer arribar les seues conclusions, fruit de l'anàlisi de la realitat valenciana, a la comissió d'àmbit estatal.

Setena. Inscripció en l'Inventari general del patrimoni cultural valencià

1. La inscripció d'un bé en l'Inventari general del patrimoni cultural valencià no serà obstacle per a inscriure'l en el Catàleg de llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, en atenció als diferents valors patrimonials protegits.

2. Els departaments amb competència en matèria de patrimoni cultural valencià i de la memòria democràtica valenciana, per mor de l'establiment d'una harmonització procedimental adequada, establiran mecanismes de col·laboració respecte dels béns inscrits en els instruments assenyalats en l'apartat anterior.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera. Posada en funcionament de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques

1. Fins a la posada en marxa i funcionament de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, les diferents funcions atribuïdes en aquesta llei a l'institut esmentat les continuaran exercint les entitats i els òrgans que les hagen exercides.

2. Els estatuts de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques necessitaran les modificacions que comporta aprovar-los en els reglaments orgànics i funcionals de les conselleries afectades per l'assumpció de competències d'aquell, i detallaran els preceptes concrets dels reglaments orgànics i funcionals que quedaran modificats o derogats.

Segona. Procediments en tramitació

La tramitació dels procediments en matèria de memòria democràtica iniciats i no conclosos a l'entrada en vigor d'aquesta llei es regirà per la normativa i els protocols d'actuació en virtut dels quals es van iniciar.

Tercera. Grups de treball en funcionament

Els grups de treball constituïts per a elaborar un catàleg de vestigis relatius a la guerra civil i la dictadura, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, i per a retirar-los i valorar els supòsits determinants d'excepcionalitat, ambdós adscrits a la conselleria competent en matèria de memòria històrica i democràtica, continuaran realitzant les seues funcions fins que es cree la comissió tècnica prevista en l'article 39.5 i el comitè tècnic d'experts previst en l'article 39.6 d'aquesta llei, els quals els substituiran i n'assumiran les finalitats i les funcions.

existir en la administración general del Estado y en otras comunidades autónomas.

5. En caso de que en el procedimiento de esclarecimiento y busca fuera necesaria la abertura de algún enterramiento, el Consell de la Generalitat dispondrá de un plan anual tanto de trabajo como de financiación para asumir los costes de dichos procesos.

6. El Consell de la Generalitat solicitará al gobierno del Estado la adopción de todo tipo y orden de medidas que lleven a averiguar y esclarecer estos hechos y dar respuesta a las demandas de las ciudadanas y los ciudadanos afectados.

Sexta. Comisión de la verdad

1. El Consell solicitará al gobierno la creación de una comisión de la verdad, en la línea de las recomendaciones de Naciones Unidas, para el restablecimiento de la verdad histórica, jurídica e institucional, sobre los hechos y acontecimientos acaecidos durante la guerra civil y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución de 1978.

2. El Consell creará una comisión de la verdad de ámbito autonómico para hacer llegar sus propias conclusiones, fruto del análisis de la realidad valenciana, a la comisión de ámbito estatal.

Séptima. Inscripción en el Inventario general del patrimonio cultural valenciano

1. La inscripción de un bien en el Inventario general del patrimonio cultural valenciano no será obstáculo para su inscripción en el Catálogo de lugares de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, en atención a los distintos valores patrimoniales protegidos.

2. Los departamentos con competencia en materia de patrimonio cultural valenciano y de la memoria democrática valenciana, en aras al establecimiento de una armonización procedimental adecuada, establecerán mecanismos de colaboración respecto de los bienes inscritos en los instrumentos señalados en el apartado anterior.

DISPOSICIONES TRANSITORIAS

Primera. Puesta en funcionamiento del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas

1. Hasta la puesta en marcha y funcionamiento del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, las distintas funciones atribuidas en esta ley al citado instituto se seguirán ejerciendo por las entidades y órganos que las viniesen desempeñando.

2. Los estatutos del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas precisarán las modificaciones que comporta su aprobación en los reglamentos orgánicos y funcionales de las consellerias afectadas por la asunción de competencias de aquel, detallando los preceptos concretos de sus reglamentos orgánicos y funcionales que quedarán modificados o derogados.

Segunda. Procedimientos en tramitación

La tramitación de los procedimientos en materia de memoria democrática iniciados y no concluidos a la entrada en vigor de esta ley se regirá por la normativa y protocolos de actuación en virtud de los cuales se iniciaron.

Tercera. Grupos de trabajo en funcionamiento

Los grupos de trabajo constituidos para la elaboración de un catálogo de vestigios relativos a la guerra civil y la dictadura, en el ámbito de la Comunitat Valenciana, y para la retirada de los mismos y la valoración de los supuestos determinantes de excepcionalidad, ambos adscritos a la conselleria competente en materia de memoria histórica y democrática, continuarán realizando sus funciones hasta que se cree la comisión técnica prevista en el artículo 39.5 y el comité técnico de expertos previsto en el artículo 39.6 de esta ley, los cuales les sustituirán asumiendo sus finalidades y funciones.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Derogació normativa

Queden derogades totes aquelles disposicions del mateix rang o d'un rang inferior el contingut de les quals s'opose al que hi ha disposat en aquesta llei.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Desenvolupament reglamentari

El Consell, com també les conselleries competents per raó de la matèria, han d'aprovar les disposicions necessàries per a desenvolupar i aplicar el que hi ha establert en aquesta llei.

Segona. Entrada en vigor

Aquesta llei entrarà en vigor vint dies hàbils després que es publiqui en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Per tant, ordene que tots els ciutadans i totes les ciutadanes, tribunals, autoritats i poders públics als quals pertoque, observen i facen complir esta llei.

València, 10 de novembre de 2017

El president de la Generalitat
XIMO PUIG I FERRER

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única. Derogación normativa

Quedan derogadas todas aquellas disposiciones de igual o inferior rango cuyo contenido se oponga a lo dispuesto en esta ley.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Desarrollo reglamentario

El Consell, así como las consellerías competentes por razón de la materia, deben aprobar las disposiciones necesarias para desarrollar y aplicar lo establecido por esta ley.

Segunda. Entrada en vigor

Esta ley entrará en vigor a los veinte días hábiles siguientes al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Por tanto, ordeno que todos los ciudadanos y todas las ciudadanas, tribunales, autoridades y poderes públicos a los que corresponda, observen y hagan cumplir esta ley.

Valencia, 10 de noviembre de 2017

El president de la Generalitat
XIMO PUIG I FERRER